

ТЕАТР

НОВОРІЧНА
ВИСТАВА

стор. 3

ЛІТЕРАТУРА

ТЕТЯНА
ЯРОВИЦИНА

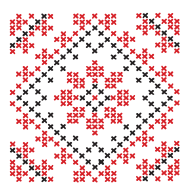
стор. 10-11

СТОРІНКИ
ІСТОРІЇМАНДРІВНИК
З УКРАЇНИ

стор. 14-15

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№1 | 17 січня 2020

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

ПРО СТАРОГО КОЗАКА, РІЗДВЯНОГО ЧОРТА, ЧОТИРИ РОГИ І КОЗАЦЬКИЙ РІД

Здається, в Україні з'явився гідний конкурент екранізації 1961 року «Вечорів на хуторі біля Диканьки». Це неймовірно захоплива різдвяна казка «Пекельна Хоругва, або Козацьке Різдво» на основі твору Сашка Лірника «Про старого козака, різдвяного чорта, чотири роги і козацький рід». 1 січня відбулася прем'єра цієї дивовижної козацької містерії.

Євген БУКЕТ

Сказати, що ми з родиною в захваті після перегляду – це нічого не сказати: діти ще кілька годин потому обговорювали побачене. Глибока філософія, українські традиційні цінності, дотепний козацький гумор настільки гармонійно переплелися в динамічному фантастичному сюжеті, що фільм і малі, і старші дивилися на одному подиху.

Не маю сумнівів, що цей фільм має бути обов'язковим до перегляду від першого класу школи та щороку перед Різдвом демонструватися всіма телеканалами.

Козацька казка для дітей і дорослих, де в сюжеті дотепно поєднані ангели й чорти, рай і пекло, домовики та гадалки, не залишить байдужим нікого. Історія протистояння потойбічним силам і зовнішнім агресорам тримає увагу глядачів з

перших секунд до останнього кадру.

Паралельно у фільмі розкривається тема родинних цінностей, де головні герої козак Михтодь Семирукий та його дружина Одарка

виховали сина – молодого козарюгу Семена. У фільмі показано, як батьківська підтримка та материнська любов дають силу й насагу для вирішення життєвих негараздів, творять справжні дива.

«З кінотеатру вийшов у бадьорому настрої переможця. А це – головний ефект, який, на мою думку, має нести український фільм у маси в часи непростих національно-визвольних змагань українців з пацаками.

Фільм веселий, щирий, дотепний, місцями, може, навіть десь по-дитячому наївний, але це дуже зворушлива наївність, позбавлена пихи і цинізму.

Фільм культивує найкращі з наших традиційних українських моральних цінностей: мужність, безстрашність, силу духу і гідність. Закріплює аксіому: «Козацькому роду нема переводу!».

Усі актори у фільмі грають органічно, легко. Чорт є органічним уособленням

зла. Козак Семен і його батько Михтодь – органічне втілення добра.

У фільмі присутні хоч і нескладні, але цікаві спецефекти. Мені чи не найбільше сподобався фрагмент, коли янголи супроводжують козацькі душі після загибелі у бою на небеса, де Святий Петро і Чорт стоять кожен біля свого «потойбіччя», ніби на умовному КПП, де «фільтрують» небіжчиків: цього в рай, а того – у пекло.

І Святий Петро твердо та впевнено констатує, що всі козацькі душі потрапляють у рай, бо живуть по совісті і честі, заперечуючи таким чином нападки жахливого підступного Чорта, що прагне козацькі душі прибрати собі.

Глядачі неодноразово реготали від душі.

Сценарій Сашка Лірника (який також кілька разів з'являється в кадрі) переплетений з українським фольклором. Глядач неодмінно дізнається навіщо козакам чуб і на які дива здатна різдвяна зірка. А з часом, переконаний, фільм розберуть на цитати.

Нечистий намагається знищити козаків – своїх одвічних ворогів, наславши на них одразу три ворожі армії – польську, турецьку й московську, але кмітливий молодий козак, якого нечистий запроторює «на той світ», не тільки пошиває в дурні чортівню, а й створює «першу пекельну хоругву Січі Запорізької імені дідька лисого», завербувавши до неї чортенят. Ця хоругва зрештою й допомагає визволити з потойбіччя козака Семена та розбити ворогів.

Користувачі соцмереж зазначають, що фільм «Пекельна Хоругва,

або Козацьке Різдво» кінотеатри демонструють здебільшого в малих залах. Квитків у перші дні січня не вистачає на всіх охочих. Натомість «Скажене весілля 2», якому здебільшого надають великі зали, збирає в рази менше глядачів. На сеансі в звичайному київському кінотеатрі, який я відвідав разом із родиною, були зайняті всі місця. Авдиторія вибухнула оплесками по завершенні стрічки (таке буває рідко на звичайних показах).

Фільм знімався в Україні, починаючи з березня 2018 року. Виробництво було завершено у квітні 2019-го. Як одному з переможців Десятого конкурсного відбору Держкіно, держава виділила 32 мільйони гривень на виробництво стрічки. Головні ролі в картині зіграли Костянтин Лінартович, Григорій Бакланов, Леся Самаєва, Олександр Пожарський, Володимир Задніпровський, Діана Розовлян, Арам Арзуманян, Даниїл Каменський та Артур Новіков. Режисер – Михайло Костров.

Тонкий гумор, життєрадісність фільму, висока акторська майстерність є гарантією гарно проведеного часу. Тож не баріться, а негайно рушайте в кіно на «Пекельну Хоругву, або Козацьке Різдво!» Святковий настрої гарантовано!

Фільм пістрявіє крилатими фразами, які можна розбирати на цитати.

Наприклад, козак Семен, викрадений Чортом, потрапивши у пекло, гидує виглядом цього відхожого місця, мовляв, що це за місце таке паскудне? Московія чи що?

Або той факт, що Семену вдається із чортенят у пеклі виховати козаків. Він кликає регіт і замилювання!

Усілякі нападки критиків на фільм у різноманітних варіаціях (шароварщина, дешеві костюми і т.д.) логічно мені важко пояснити: або це надмірна вибагливість, або заздрість, або бажання хайпнути, або праця для ворожої агентури».

Олександр КУЧЕРЕНКО, поет

МУЗИКА

КОНКУРС ІМЕНІ ПОРФИРІЯ ДЕМУЦЬКОГО

СТОП. 8, 9

ЯК ЖЕ БУЛО ІЗПРЕЖДИ ВІКА...

Обкладинка компакт-диску

Ой, як же було ізпрежди віка.

**Ой, як не було неба і землі,
А тільки було синєє море,
На тому морі горіли огні,
Коло тих огнів сиділи святі.
Радять радоньку, кого
в море пошлять.
А святий Петро говоре на то
Та достань, Петро,
жовтого піску,
Та посіємо по всьому світу.
Щоб уродилось небо і земля,
Небо зорями, земля квітами.
Ой дай Бо..(же)!**

Євген БУКЕТ

Бабусі із заснованого в жовтні 1975-го в селі Грузькому на Київщині фольклорного колективу «Живиця» навіть не здогадувалися, що за кілька десятиліть пісня, яку вони весь цей час співали зі сцени сільського Будинку культури, звучатиме в обробках багатьох естрадних зірок та набиратиме сотні тисяч переглядів на YouTube.

На початку 2001 року у світ вийшов компакт-диск «Ой, як же було ізпрежди віка – традиційні пісні Правобережної Київщини». Записи, що ввійшли до альбому, було зроблено на Київщині: у селах Макарівського (Комарівка, Ніжиловичі, Грузьке, Козичанка) 1994 року та Києво-Святошинського району (с. Лука) 1997 року, розташованих у межах Дніпровських приток Тетерева й Ірпеня. Науковці називають ці землі «перехідною зоною», адже вони – на межі двох великих фізико-географічних ареалів: лісового й лісостепового. У музичному фольклорі знайдено риси, притаманні поліській, подільській і подніпровській традиціям.

За словами етномузиколога Ганни Коропниченко, яка записувала ці пісні, несподіванкою був запис у селі Грузькому колядки про створення світу «Ой, як же було

ізпрежди віка», що віддзеркалює космогонічні уявлення наших предків.

Раніше такі колядки зустрічалися здебільшого на заході України. Наприклад, у книжці «Золотослов. Поетичний космос Руси-України» можна знайти аж шість варіантів колядки про створення світу. «До чого ж тут народження Христа?» – питають зацікавлені. Те, що об'єднує Різдво із Сотворенням світу, – важливість події. Оскільки

Учасники фольклорного колективу «Живиця». 1989 рік

віки, проведені з православ'ям та греко-католицизмом, привчили українців до однієї найважливішої дати – народження Сина Божого, попередні уявлення мусили пристосуватися до неї, і пізніше фактично трансформувалися в єдине свято.

Колядку в автентичному звучанні виконали Віра Тихонівна Опар'єнко (1922 р. н., соло, заводить), Марія Володимирівна Машовець (1921 р. н., сольний підголосок), Катерина Миколаївна Машовець (1929 р. н.), Одарка Онопріївна Піхур (1913 р. н.), Надія Григорівна Моголівець (1914 р. н.), Раїса Гаврилівна Цируль (1929 р. н.). Їх уже немає з нами,

«Живиця» з початку 2000-х співає в оновленому складі.

Пісня «Ой, як же було ізпрежди віка» одразу після оприлюднення переросла рівень суто фольклорно-наукового надбання: її почали активно використовувати в різноманітних обробках. Донедавна найвідомішим був кавер у виконанні Олега Скрипки й Ані Лорак з новорічного мюзиклу «Вечори на хуторі поблизу Диканьки» 2001 року. А цього року, 6 січня, свій варіант переспіву стародав-

ньою української колядки «Ой, як же було ізпрежди віка» презентував у різдвяному кліпі гурт Kazka. Станом на сьогодні кількість переглядів цього відео на YouTube перевищує 200 тисяч. Тож можна з упевненістю говорити, що одна з найдавніших українських колядок знову в топі.

У чому ж така популярність пісні? На одному з музичних форумів знайшлося просте та влучне пояснення: «Характерний голос отих бабусь, без якого ця пісня «академічно» не звучить зовсім». У голосах учасниць «Живиці» захована саме та магічна українська автентика, яка зачаровує професійних музикантів уже майже 20 років.

Kazka. Кадр з кліпу

СМАКОЛИКИ – ВОЇНАМ

Активісти-волонтери громадських організацій: «Соловецьке братство» та «Волинське братство» з виготовленими Різдвяними дідухами для фронту

Активісти двох громадських організацій: «Волинське братство» та «Соловецьке братство» з 2014 року активно підтримують українську армію.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Серед них – народні майстрині та волонтерки Жанна Шнуренко, Антоніна Репа, Галина Бідношей, Любов Матюша, Тамара Вірченко, Валентина Форманюк, журналістка Анастасія Сироткіна, znana художниця Марина Соченко, навколосвітній мандрівник Валерій Петущак та інші учасники...

Активісти двох громадських організацій — «Волинське братство» і «Соловецьке братство», які, починаючи з 2014 року, активно підтримують українську армію, щиро переконані в тому, що на Різдво та Новий рік добре задумується – то те і збувається! У списку переданих на фронт тоді, на початку російсько-української війни, речей — десятки касок, берці, спальники, уніформа і теплі куртки, камери для дронів, ліки, снайперські рукавички, термобілизна і... більше 20 тисяч власноруч пошитих трусів для бійців, а також дідухи-обереги... Адже у 2014-2015 роках, коли на передову захищати рідну землю масово йшли добровольці просто з Майдану, з офісів і шкільних класів, великою проблемою було забезпечення воїнів-добровольців одягом, взуттям та білизною...

За правління президента-головкомандувача Петра Порошенка ці побутові проблеми українського війська було вирішено, так само, як і забезпечення наших

військ стрілецькою зброєю та важкими видами озброєння! Тож тепер на фронт волонтери із «Волинського братства» та «Соловецького братства» відправляють уже другий рік поспіль тільки дідухи та різноманітні смаколики. Уперше ці символи Різдва і Нового року, виготовлені нашими майстрами, з'явилися в окопах в тяжкому 2014 році... Ще тоді під Маріуполь, Широкине, Авдіївку, у Щастя їх разом з гуманітарним вантажем возили члени «Соловецького братства» В'ячеслав Тимченко, Юрій Ткач, капелан Дмитро Каран.

Дідухи-обереги, для яких збирали збіжжя: жито, пшеницю, овес, польові маки, безсмертники й інші сухоцвіти у Прикарпатті, на Черкащині, Київщині, Полтавщині, ставали символами не лише сімейного затишку й роду, якими вони завжди були з незапам'ятних трипільських часів, а тепер й єдності України, якій знову загрожує давній ворог українського народу. Хтось з членства сіяв зернові й збирав колоски, як Михайло Цапро та Світлана і Марина Чорні, інші заготовляли трави і квіти, потім усе це добро звозили до столиці, де майстри любовно вив'язували дідухи, які капелани та волонтери розвозили по лінії фронту, передавали снопи у госпіталі пораненим, а також передавали новітнім політв'язням московського режиму. Тож давній символ українського роду залишається і в новітній час оберегом, символом єдності поколінь і традицій української нації! Вив'язані напередодні Різдва дідухи освятив капелан Дмитро Каран, а доставили їх на передову разом із різдвяними подарунками для бійців волонтери.

У ХЕРСОНІ З'ЯВИЛАСЬ НОВОРІЧНА ВИСТАВА ПРО КИЇВСЬКУ РУСЬ

Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Миколи Куліша щороку готує для дітей новорічну казку, яку протягом грудня-січня показують усім школярам Херсона.

Еліза СОЛОДКА

За багато років роботи для театру це вже стало певною традицією, оскільки театру юного глядача в місті немає – драмтеатр частково виконує і цю функцію. З розвитком технологій театр намагається не пасти задніх і вже кілька років поспіль створює новорічні проекти з використанням сучасної техніки, 3D-мапінгу та світлових ефектів.

Цьогоріч театр вирішив не тільки занурити дітей у казкові події, а й зачепити освітню функцію. Дія новорічної казки відбувається у часи Русі за правління княгині Ольги. На початку вистави, якщо не рахувати МС-аніматорку, яка виходить перед початком дійства, декорація нагадує київський музей воскових фігур «Становлення української нації». Я спочатку навіть подумала, що у виставі дійсно задіяні воскові фігури, поки вони не почали

«Легенда про Дракона». Фотограф Стас ОСТРОУС

рухатись. Цікаво, що автори спектаклю – режисерка-постановниця, залучена діячка мистецтв України Ірина Корольова й автор сценарію Сергій Новачук у цьому музеї побували ще не встигли. Тож такий збіг свідчить, що творці у своєму пошуку взяли правильний курс.

«Це була ідея нашого автора сценарію Сергія Новачука. У нього з'явилось бажання написати сценарій, який був би прив'язаний до суто української історії. Та для того, щоб це було цікаво для наших дітей, ми вирішили створити легенду, в якій одним із персонажів є дракон. Спочатку з'явився дракон, а потім ми думали, в які часи його відправити, й вирішили, що один з найцікавіших періодів української державності – це період Русі», – розповідає режисерка.

Звісно, що у будь-якій історії, тим паче у казці, має бути темна сторона, з якою бореться добро. Тож автори вистави одногосно вирішили, що ворогами буде хазарський каганат. Низка історичних джерел говорить про вдалий похід княгині Ольги на Хазарію, тож можна сміливо говорити, що дана вистава має виправдане історичне тло.

«Ми не хотіли вплутувати в нашу виставу татаро-монгольське ярмо, щоб укотре не акцентувати увагу на татарському народі, якому нині й так непереливки. Тому свідомо зробили антигероями хазар, які за цей час не проявили себе як нація», – зауважує Ірина Корольова.

Фентезі-мюзикл «Легенда про Дракона» – новорічне дійство, сценарій якого написаний та втілений українською мовою зі стовідсотково українськомов-

ним музичним наповненням. Попри те, що місто Херсон здебільшого російськомовне, діти прекрасно розуміють і сприймають виставу. Херсонський театр – це потужний культурний осередок, який формує суспільну думку міста. Тому кожна його українськомовна вистава – це вже перемога.

Творці вистави називають її новорічним проектом, адже дійство дуже насичене технічними цікавинками, які переносять глядачів у іншу реальність. Завдяки цьому авторам вдалося відтворити цікаві моменти, наприклад, коли дракон дихає вогнем або блискавично змінює місця дії. Так у глядачів виникає відчуття присутності, як зазвичай це буває в кіно.

«Нам дуже цікаво працювати з таким наповненням із технічного боку, але оскільки ми розуміли, що діти до нас приходять різного віку і їх треба дивувати, то вирішили, що у кожному епізоді має бути момент, який би привернув їхню увагу, створений за допомогою сучасної техніки. Вперше за весь час таких проектів ми використали голограму. За основні технічні знахідки я завдячую Сергію Новачуку, Сергію Хаджаві, нашому директору Олександрю Книзі, який забезпечив дані потреби», – розповіла режисерка-постановниця.

І справді, попри те, що вистава технічно дуже складна, адже одночасно працює кілька проєкторів (театр навіть орендував світло на період Новорічно-різдвяних свят), діти, яких важко чимось здивувати, – з подивом виговорюють «овва».

Загалом новорічна казка, яку вже побачило понад п'ятнадцять тисяч дітей (театр двічі на день збирає аншлаг), виконала кілька місій. З одного боку, створила новорічний настрій і подарувала дітям віру в добро, а з іншого, – продемонструвала свою небайдужість до історії України та одного із її найвеличніших періодів – Русі. Приємно, що український театр повертає українських героїв, таких як Ілля Муромець (за сюжетом дядько Ілля), яких тривалий час помилково вважали російським.

«Я думаю, що на теренах України не дуже багато вистав до Нового року, які мають у своїй основі саме українську історію. Так, ми могли поставити «Лускунчика», «Сплячу Красуню» чи «Білосніжку», але ми вирішили вийти на цю тематику, і мене це тішить. Незважаючи на те, що це Новий рік і до нас приходять діти різного віку, – відгуки хороші», – резюмувала режисерка-постановниця Ірина Корольова.

НАД БУКОВИНОЮ ЗІЙШЛА ХЕРСОНСЬКА ЗОРЯ

На 14-му фестивалі комедії «Золоті оплески Буковини», що проходив у Чернівцях, Херсонський академічний музично-драматичний театр ім. Миколи Куліша презентував «Зірку кохання».

Цю виставу вирішили повезти на театральний фестиваль неспроста, адже головну роль у ній виконує народна артистка України Олена Галл-Савальська, яка, хоч і народилась у Ленінграді, ще маленькою переїхала з батьками до Чернівців, де прожила до 14-ти років.

Олену Ігорівну Галл-Савальську без перебільшення можна назвати легендою української сцени. Адже будь-яка виконана нею роль завжди вражає глядача своєю потужною емоційністю та харизматичністю образу. Це і Баба Пріся з вистави «Баба Пріся, або на початку і наприкінці

«Зірка кохання».

Фото Дениса МАКСИМОВА

часів», і мати з вистави «Шість страв з однієї курки», і, звісно, Сирена з бенефісної вистави «Зірка кохання», яку показали у Чернівцях.

Та поміж усіх інших, саме ця поїздка для Олени Ігорівни була особливою. Адже у цьому театрі працювала мама народної артистки – заслужена артистка України Валентина Галл-Савальська. Незва-

жаючи на хвилювання і ностальгію, яка переповнювала усю команду, херсонський театр отримав на фестивалі потрібну нагороду. За найкращий режисерський задум та втілення нагородили режисера-постановника вистави, заслуженого діяча мистецтв України Сергія Павлюка. Балетмейстер Юрій Бусс був відзначений за краще пластичне рішення. Артистку, головну героїню вистави Олену Галл-Савальську Чернівецький театр нагородив почесним дипломом – «Гордість української театральної сцени».

«Це місто мені завжди снилось, і я завжди хотіла туди поїхати, тому що, по-перше, там пройшло моє дитинство. Мама моя працювала в театрі, вікна якого виходили на мій клас, і я з вікна бачила, як мама репетирує. До 14-ти років я була там, закінчила 8 класів, а тоді вступила до музичного училища, здала там першу зимову сесію, а тоді ми вже переїхали в Херсон. Мені це місто завжди здавалось таким великим, а коли я сюди повернулась, то

побачила, що не настільки воно й велике. Таке життя, в дитинстві все нам здається трішки більшим, ніж є насправді», – зауважила артистка.

Феномен Олени Галл-Савальської не тільки у тому, що вона є народною артисткою і має неймовірну харизму, її прихід у акторську професію надзвичайно унікальний. Адже після закінчення музичного училища Олена Ігорівна прийшла до театру працювати концертмейстером і працювала ним аж до 33 років. Та одного разу її попросили замінити одну з актрис, яка захворіла, і тоді вона вперше вийшла на сцену. Її талант помітив відомий радянський режисер Володимир Бегма, який на той час працював у Херсонському театрі, і запросив зіграти роль в «Аллі-Бабі». Так почала сходити зірка Олени Галл-Савальської.

Та поїздка у Чернівці була плідною не тільки на дипломи, а ще й на приємні зустрічі. Актриса зустрілась зі своєю однокласницею, що для неї було абсолютним сюрпризом. Тепер вони підтримують зв'язок.

«Фантастичні відчуття, я ніколи не думала, що буду на пенсії і зіграю саме на цій сцені. Я взагалі ніколи не думала, що піду на пенсію (сміється)», – прокоментувала свій виступ у Чернівцях артистка.

«У моєму дитячому сприйнятті саме таким має бути театр. Адже це перший театр, у який я потрапила. Це був театр зі своїми правилами і дисципліною. За 45 хвилин до вистави мама забороняла заходити в гримерку. Коли я прийшла на «Титарівну» і сиділа в ложі дуже близько до сцени, а там за сюжетом була така сцена, що ніби маму вбивають, то я повірила і почала кричати «не вбивайте мою маму», після цього в театрі видали наказ та рік не пускали туди дітей. Ледь не зірвала виставу. Так повірила у дійство», – лились дитячі спогади і на вертали слези. Акторська доля непередбачувана і багата на сюрпризи. Ніколи не знаєш, що на тебе чекає завтра і на якій зі сцен світу зійде твоя зоря.

КІНОПРЕМ'ЄРИ ПОЧАТКУ 2020 РОКУ

23 січня у широкий прокат виходить український кримінальний бойовик «Екс». Стрічка розповідає про групу молодих українських підпільників УВО (української військової організації), які готують так званий «екс» – експропріаційний акт.

Ганна ОБОРСЬКА

Сценарій фільму засновано на реальних подіях: ідеться про пограбування пошти у містечку Городок (тоді Грудек Ягелонські) у 1932 році. Повстанці на прізвиська Чорний, Зюк, Явір і Терен планують пограбування поштового відділення для потреб опору. Та все йде не за їхнім задумом і ретельно розроблена операція перетворюється на криваву бійню. Частина бійців гине під час нападу, решту переслідує польська поліція, але поразка перетворюється на перемогу – визвольний рух на Львівщині набирає нових обертів.

Оператором фільму виступив Сергій Михальчук, лауреат кінофестивалів у Берліні та Сан-Себастьяні. Художник-постановник картини Влад Одуденко працював над фільмами «Поводир», «Плем'я», «Сторожова Застава», «Атлантида», «Захар Беркут», «Додому» та іншими. Участь у фільмі «Екс» стала дебютом у кінематографі майже для всіх виконавців головних ролей: роль Чорного зіграв Орест Пастух, Явора – Віталій Гордієнко, а ролі Зюка та Терена виконали Роман Кривдик і Василь Колісник. Стрічку знято компанією «Т.Т.М.» за підтримки Державного агентства України з питань кіно. Дистриб'ютор картини – компанія «Кіноманія».

«Мої думки тихі» – повнометражний дебют Антоніо Лукіча нарешті у січні виходить у кінопрокат всією Україною.

Головні ролі у стрічці виконали Ірма Вітовська та Андрій Лідаговський. Уперше фільм було показано у секції East of West Міжнародного кінофестивалю у Карлових Варах, де «Мої думки тихі» удостоїлись Спеціальної премії журі. Українська прем'єра відбулася в рамках Одеського міжнародного кінофестивалю, де робота Лукіча отримала приз глядацьких симпатій, премію FIPRESCI за найкращий україн-

ський фільм, премію за найкращу акторську роботу (Ірма Вітовська) та спеціальну згадку журі (Андрій Лідаговський). Також режисер отримав нагороду національної премії кінокритиків КІНОКОЛО у категорії «Відкриття року», яка відзначає автора найкращого повнометражного дебюту, а Ірма Вітовська була нагороджена за найкращу жіночу роль. Це кіно про те, як, зазнавши безлічі невдач у роботі та особистому житті, молодий звукорежисер фрилансер Вадим отримує шанс розпочати все спочатку. Просте

завдання – записати голоси закарпатських тварин – може стати його шансом назавжди залишити «незручну Україну» та вирушити в «привабливу Канаду». Подалі від проблем. Однак усе виявляється набагато складніше, коли головним супутником у новій роботі стає найменш відповідна для цього людина – мама Вадима.

Наприкінці січня виходить цікава історична драма «1917» американської студії Universal.

Бенедикт Камбербетч грає головну роль у цьому епічному військовому екшні, оscarоносний

Сем Мендес виступив режисером картини. Сюжет картини: двоє молодих солдатів отримують наказ доставити важливе повідомлення у глибокий тил ворога. Часу критично мало й якщо операція провалиться, загине понад тисяча бійців, серед яких рідний брат одного з них. Історія великої відваги, де від однієї миті залежить чиєсь життя.

Неполіткоректний український комедійний екшн «Наші котики» вривається на початку лютого на великі екрани! Цей фільм про 2014-й, розпал гібридної війни Росії про-

ти України. Інженер, актор, футбольний тренер і продавець квітів ідуть добровольцями на Схід. На позиціях до четвірки приєднується амбітна журналістка для виконання секретного завдання. Жоден з них не має бойового досвіду, нічого не знає про наміри командування, та й на місцевості майже не орієнтується. Втім, саме вони стають причиною грандіозного фіаско масштабної операції ворога... Відвага, мужність, трохи гіпнозу та фірмовий гумор – вибухова суміш для «теплої зустрічі!» Режисером картини став Володимир Тихий. Продюсерський склад: Уляна Супрун, Марко Супрун.

У ролях: Дмитро Тубольцев, Петро Микитюк, Дмитро Хом'як, Віра Климковецька, Ярослав Федорчук, Станіслав Бжезінський.

А от культовий надшвидкісний «Іжак Сонік» у комедійній екшн-пригоді для всієї родини виходить у лютому. Цей довгоочікуваний пригодницький фільм про те, як, опинившись у реальному світі, герой Сонік одразу потрапляє в поле зору доктора Роботніка (Джим Керрі). Геніальний лиходій хоче заволодіти безмежною енергією ультрасинього іжака, але разом з новим другом, дивакуватим копом, Сонік має пройти всі технологічні перешкоди, щоб зламати зловісний план Роботніка і врятувати Землю.

Також наприкінці лютого виходить кінокартина «Робота без авторства» режисера Флоріана Генкель фон Доннерсмарка. Виробництво – Німеччина, Італія.

Сюжет фільму розповідає історію молодого художника Курта Барнета, дитинство якого припало на дуже складні часи, коли в Німеччині правила нацисти. Страшні події того часу не минули безслідно і вплинули на його творчість. Після війни Барнет жив у НДР, але дуже мріяв переїхати до Західної Німеччини, де він зміг би спокійно творити, не побоюючись жорсткої цензури. Разом з собою художник хоче взяти свою кохану Еллі – дочку колишнього нациста, на совісті якого безліч смертей. На прикладі головного героя показана тридцятирічна історія німецького художника Герхарда Ріхтера, талант якого був визнаний лише після переїзду в Західну Німеччину... Фільм був номінований на премію «Оскар» за найкращий фільм іноземною мовою та найкращу операторську роботу в 2019 році.

У нашому суспільстві побутує думка про те, що, аби стати відомим кіноактором, необхідно мати гроші або гарні знайомства. Звісно, що «димуть без вогню» не буває і, на жаль, систему «кум-сват-брат» ще ніхто не відмінив.

Еліза СОЛОДКА

Проте мало хто озвучує публічно, що будь-яке досягнення у житті – це результати великої працьовитості та наполегливості. Бо якраз найчастіше саме ті, хто торує свій шлях самостійно, досягають небачених вершин.

Роман Вискребенцев – один із тих, хто не тільки вміє мріяти, а й знає, як досягти своїх мрій. Адже у свої 25 знявся у понад 25-ти проєктах. Серед них: «Кіборги. Герої не вмирають» (десантник Іван), «Жити заради кохання» (Олексій), а у 2017-му дебютував у головній ролі футболіста Артема Григор'єва в чотирисерійній мелодрамі «Не можу забути тебе».

Легкий на підйом і на вдачу хлопець впевнено йде по життю та втілює поставлені цілі. Тому після насиченої п'ятирічної роботи в Україні актор вирішив паралельно почати підкорювати Китай, адже мріє знятися із Джекі Чаном. Відкритий до спілкування актор Роман Вискребенцев з радістю поділився секретами власного успіху.

- Як прийшли в професію? Це був простий чи непростий, на Вашу думку, шлях? У якому віці зрозуміли, що хочете бути актором?

- Усе дуже дивно і все не передбачувано для мене, тому що з 7-го класу я готувався вступати до військового ліцею і паралельно думав, що стану футболістом ФК

РОМАН ВИСКРЕБЕНЦЕВ: «Я ХОЧУ ЗНЯТИСЬ З ДЖЕКІ ЧАНОМ»

«Металіст», оскільки я займався футболем. Тому думав лише про те, як це можна було б об'єднати. А потім мама (їй хтось порадив) порекомендувала мені спробувати вступити до Харківського коледжу культурно-дозвілєвої діяльності. Перші кілька років навчання далися непросто – я мучився, думав, куди я потрапив і що я тут роблю. А потім, у якийсь момент, все почало налагоджуватись, почали з'являтися потрібні люди, педагоги, які давали хороші поради. З'являлися нові предмети, наприклад, естрадні міні-атюри. Ми почали більше грати. Досі пам'ятаю свій етюд собачки. Я над ним працював півроку, і коли мені нарешті вдалося вийти зі своєї зони комфорту – це був перший крок до акторської професії. Пам'ятаю, що саме тоді відчув, що я на вірному шляху і треба рухатись далі. Потім я потрапив на практику в Харківський професійно-аматорський театр «Діти майбутнього». Я почав там займатися і допомагати Альоні Ігорівні Ніколайчук. Це – один із тих педагогів, які дали мені поштовх рухатись далі. Тож коли настав час випуску, я думав, що треба вступати до КНУКІТ ім. І. Карпенка-Карого.

- До «Карпенка-Карого» вступили з першого разу чи якийсь час ходили навколо?

- Це була ще та історія (*сміється*). Спочатку я думав спробувати себе ведучим, оскільки мені ще з дитинства дуже подобалась Алла Мазур, те, як вона працює в кадрі. Тож я вирішив подати документи та на акторський. Пам'ятаю, що це було в один день. На дикторському мені сказали – ні, я, звісно, дещо розчарувався, але на акторський не просто пройшов з першого разу – я був дев'ятим у списку (на той момент на курсі було 18 державних місць). Набрив максимальну кількість балів на творчому конкурсі. Я був тоді на сьомому небі від щастя.

- Як складалось навчання та як все-таки «занесло» у кінематограф?

- Перші два роки я пахав і брав усе, що давали, максимально. Перша моя зйомка – це був курйоз. До нас прийшов випускник нашого майстра і влаштував проби, там

вчити текст треба було швидко, літня сесія тоді почалась, і після цього мені запропонували знятися у епізоді. Ми домовились на якесь число, але я сказав, що можу тільки в першій половині дня, бо у другій половині у нас мав бути іспит зі сценмови. Я зателефонував своєму майстру – Гулякіній Євге-

тому що багато людей дивляться на тебе, оцінюють твою роботу. Якщо в театрі йде взаємообмін енергіями, то в кіно ти віддаєш усе. Віддаєш свій досвід, вміння, всього себе. За цей час я зрозумів специфіку роботи в українському кіно, адже багато де вже встиг позніматись.

нії Олександрівні, пояснив, як є, вона сказала – вибирай. Ну я вирішив ризикнути (хоча якби я не встиг на іспит, то могли б бути великі проблеми), зателефонував тим хлопцям, вони прискорили зйомки. У мене були лічені хвилини, щоб після зйомок встигнути на екзамен. Останнім забіг в аудиторію, але встиг і був шалено радий, адже однією кулею вбив двох зайців. Я вибрав зйомку і не прогадав. Адже у кожного своя доля і свій творчий шлях. Насправді, після закінчення вищу багато хто йде з професії, адже тут потрібно крутитись і встигати все, бо конкуренція шалена. А за відсутності зв'язків пробиватись вдвічі важче. Тому далі навчався, паралельно знімався, працював над створенням свого акторського кейсу. Я люблю камеру, кайфу від процесу зйомок. Так, інколи важко,

- Пригадуєте свою першу головну роль? Що було найважчим у роботі?

- Перша головна роль – «Не можу забути тебе», я там Артема Григор'єва грав (режисер Олег Філіпенко). У мене було дуже багато сцен. Було і цікаво, і важко. Боровся. В перші дні, це я помітив на будь-якій зйомці, на будь-якій роботі, треба звикнути до людей, тому що різні знімають групи. Слава Богу, в мене була чарівна партнерша, адже, як і в театрі, важливо, хто твій партнер і чи дає він тобі так звану «зачіпку», як у Станіславського, – «петельку». Взагалі, актор – це діагноз. Ми ж у різних емоційних станах постійно перебуваємо: оголюємо нерви, які переносимо в акторську гру.

- Чим пишаєтесь наразі, яких цілей, крім професійної діяльності, вже досягнули?

- Я дуже хотів власне житло, мріяв зібрати на квартиру. П'ять років динамічної роботи в кіно – і я досягнув цієї мети (правда, ще треба ремонт), тож вважаю, що можу цим пишатись. Ну і, як не дивно, моя мрія стати ведучим теж здійснилася. Мені запропонували попрацювати в проєкті «Ранок», і я вісім місяців вставав о 5.45. Ну, правда, ми там тиждень через тиждень працювали, але все ж – це було не так просто. Тоді я зрозумів, що таке робота ведучого, як Алла Мазур працює в кадрі, і все, що не робиться, – на краще, адже акторська професія все-таки мені подобається більше.

- Чому вирішили поїхати працювати в Китай та які там перспективи для українських акторів?

- Мені запропонували взяти участь в антрепризі. Я погодився, адже, по-перше, я дуже люблю мандрувати і пізнавати інші країни. По-друге, мені було цікаво, як у них працює кіноринок. Для китайців я як народний артист. Усі зі мною фотографуються, радіють спілкуванню. І коли я вже приїхав і почав працювати в Китаї, у мене з'явилась ще одна «шалена мрія» – попрацювати на кіномайданчику із легендою світового кіно – Джекі Чаном. Хочеться тепер завоювати авторитет у них і повернутись та створювати українсько-китайські спільні проєкти. Я вважаю, що все можливо.

- Що для вас є джерелом натхнення? Як відновлюєтесь після напруженої роботи?

- Звісно, головне – це сон. А взагалі, робота актора не припиняється ніколи. Ти цим або живеш, або ні. Потрібно постійно займатись саморозвитком. Наприклад, я постійно підтримую форму, займаючись різними видами спорту: воркаут, біг. Дуже люблю дайвінг – особливо Червоне море. Люблю рибок, у Китаї в мене є улюблені місця, де я їх відвідую щодня. Як я вже говорив – люблю відкривати нові країни, ще не всю Європу побачив, тому працюю і над цим. Люблю їздити верхи, водити автомобіль і мотоцикл. Словом, не сидіти на місці, адже я завжди діяв за принципом: «бачу ціль – не бачу перешкод». Я маю великі плани і сподіваюсь, що усе вдасться, адже все в нашому житті можливо.

ЯКИЙ МУЗЕЙ ПОТРІБЕН У ПІДКАМЕНІ?

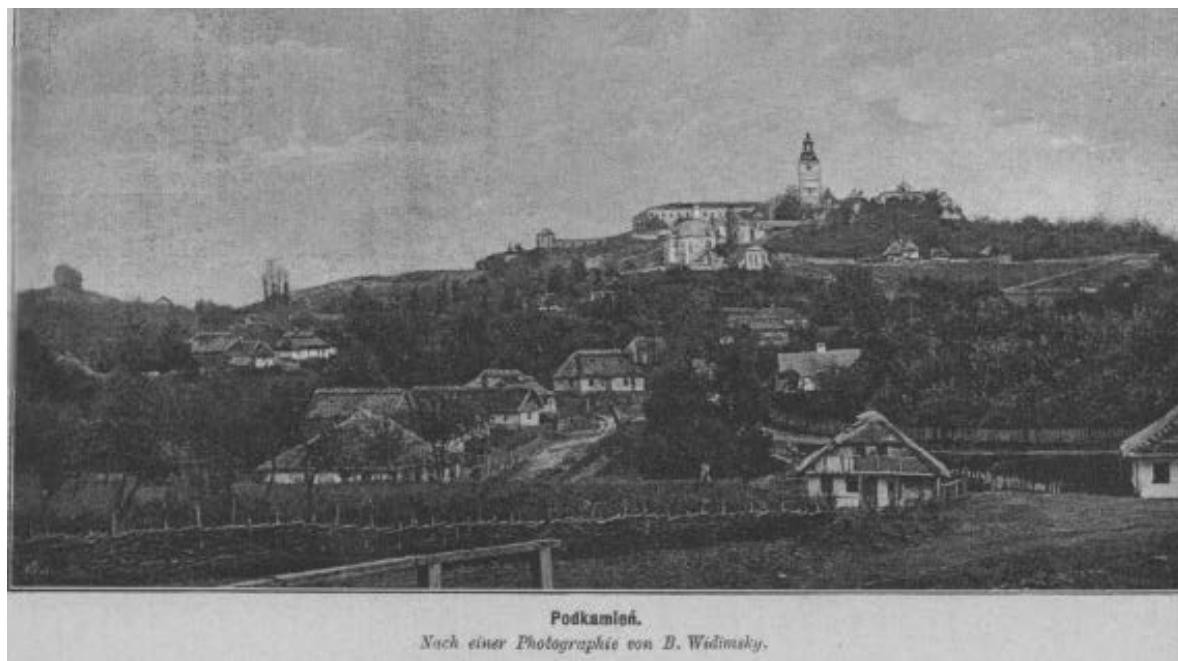
ІДЕЯ СТВОРЕННЯ МУЗЕЮ

Про необхідність створення у Підкамені краєзнавчого музею говорили не раз. Уперше про таке я почув від тодішнього голови колгоспу Богдана Прокопчука ще на початку вісімдесятих років минулого століття.

Але далі розмов справа не пішла. І ось 23 грудня у Підкамені відбувся семінар з проблем розвитку цього містечка. Серед іншого, розглядали питання створення у Підкамені краєзнавчого музею, тому мене запросили, аби я поділився досвідом організації Бродівського краєзнавчого музею.

Підкамінь – дуже старовинне українське містечко, історія якого губиться у глибині тисячоліть. Про давність минулого краю свідчать пам'ятки археології доби палеоліту, мезоліту, висоцької, черняхівської, вельбарської культур, періоду ранніх слов'ян і Київської Русі, дохристиянські печерні храми, етнографічні матеріали, народні перекази, топоніми та багато іншого. Назва знаменитої гори Рожаниця чітко вказує, що на ній був сакральний центр, пов'язаний з Рожаницями, – небесними божевами східних слов'ян. За їхніми уявленнями, Рожаниці разом із головним божевом слов'ян Родом давали життя усьому земному, тому Род і Рожаниці посідали головне місце у пантеоні вірувань дохристиянських часів. Від Рода і Рожаниць походить чимало українських слів: рід, нарід, родити, родителі, рідня, родина, природа, врожай, рідна сторона. Наші предки шанували Рода і Рожаниць ще довго після прийняття християнства, свідченням чого є полемічні церковні твори XI-XVII століть; у них засуджували християн, які продовжували поклонятися Роду і Рожаницям; про подібне говорять і слова української народної пісні «Ой Роде наш красний, Роде наш прекрасний». Цю пісню тепер пов'язують не з Родом-божевом, а з усім українським народом, але початково слова пісні стосувалися саме Рода – творця усього живого і неживого, повелителя усіх інших богів.

Багате історичне минуле Підкамінщини, численні пам'ятки археології, архітектури, християнські печерні церкви, давні го-

Підкамінь. Листівка кінця XIX століття

родища та замчища в Кутищах і Маркополі, найбільший в Україні оборонний монастир у Підкамені, водяні млини в Накваші й Тетильківцях, курні хати в Чорниці, знаменитий Камінь Велетень та багато іншого можуть створити потужний фон для розвитку краєзнавства і туризму краю, стати одним із важелів його економічного відродження. Краєзнавчий музей якраз мав би стати центром цієї важливої справи, тобто музей у Підкамені потрібен, з цим погоджуються всі, але щодо суті самого музею є різні підходи.

ІЗ ОСНОВНОЇ ДОПОВІДІ

Основну доповідь про створення у Підкамені музею виголосив студент-історик Львівського національного університету імені Івана Франка, мешканець недалекого села Чорний Ліс Ігор Букало. Він виклав план структури музейного закладу, експозиція якого, на його погляд, має складатися із двох тем: минулого Підкаменя та його релігійних центрів – православного та греко-католицького храмів і монастиря домініканців. Зі слайдів, які супроводжували доповідь, стало зрозуміло, що головним сакральним об'єктом у планованій експозиції музею має стати домініканський монастир. Про два печерні храми дохристиянських часів, які є у Підкамені, доповідач навіть не згадав жодним словом, проте він часто вживав термін *креативний*.

Доповідь щодо створення в Підкамені музею здивувала, вона мала вкрай загальний характер, оминала багату історичну ми-

нувшину краю та не містила нічого конкретного, тому я поставив доповідачу три запитання: «Який музей він хоче створити у Підкамені? Що він розуміє під висловом *креативний музей*? Яке місце в планованому музеї відводиться старожитностям?». Відповідь вразлива. Виявляється, йдеться не про краєзнавчий музей, а про якийсь «креативний музейний простір», який передбачається відкрити у приміщенні колишнього побуткомбінату, там же планують влаштувати і хостел для гостей і мандрівників. Старожитності ініціаторів цікавили найменше, хіба що копії давніх фото з видами Підкаменя, які мали прикрасити стіни креативного музейного простору.

МОЄ БАЧЕННЯ МУЗЕЮ

У своєму виступі я зазначив, що ідея створення в Підкамені музею заслуговує всебічного схвалення, але не з плану експозиції слід починати. Спочатку потрібно чітко окреслити мету – що ми хочемо створити? Якщо йдеться про краєзнавчий музей, то, насамперед, слід організувати ініціативну групу, рішенням селищної ради затвердити оргкомітет чи раду музею, призначити директора на громадських засадах; до складу ради музею мали би увійти вчителі історії, географії, української мови, місцеві колекціонери, нумізмати, художники, краєзнавці, представники органів влади і церкви; вартує залучити вчителів-пенсіонерів. Створенню музею потрібно присвятити окремий семінар, на який запросити

вчителів з Підкаменя та сусідніх сіл, краєзнавців, музейних працівників, археологів, істориків; підсумковим документом семінару мав би стати затверджений план заходів щодо створення музею, який би передбачав організаційні та пошукові питання.

Для того, аби краєзнавчий музей став повноцінним, потрібно зібрати етнографічні матеріали: домоткані вироби, давній одяг, вишивки, рядна, килими, керамічний і дерев'яний посуд, знаряддя праці, інструменти, монети, нагороди, фотографії, листівки.

Дуже важливим є збирання творів народного ужиткового і декоративно-прикладного мистецтва: писанок, виробів із соломи, шкіри, лози, продукції гончарів. По наших селах ще можна знайти жорна, ступи, ткацькі верстати, дерев'яні маслобійки, давні вулики, боргні, зерновики, різні вози, підводи, драбняки, сані, брочки, старі ровери, драгачі, віялки, січкари, дерев'яні діжі, цебрики, барилки, нецьки, терлиці, прялки, веретена, тобто речі, якими ще не так давно наші діди і прадіди користувалися й які вже майже вийшли з ужитку.

Краєзнавчий музей має показати історію краю з найдавніших часів до наших днів, тому тут потрібна співпраця з краєзнавцями, археологами, архівістами, музейниками зі Львова, Тернополя, Бродів, Кременця, Збаража та інших міст. Серед них є чимало вихідців з Підкамінщини, які стануть опорою цієї важливої справи. Слід попрацювати в архівах і бібліотеках, виявити документи і матеріали з історії

краю, а їх є більше, ніж може собі хто уявити.

Окреме місце в експозиції Підкамінського краєзнавчого музею має бути присвячено Тарасу Шевченку та його перебуванню в околицях Підкаменя, зокрема, поблизу села Попівці, де в урочищі Червоні Кошари він намалював ескіз із видом Підкаменя, який ліг в основу його відомої картини «Вид з тераси Почаївської лаври».

Місцевими вчителями вже зібрано великий обсяг інформації про відомих людей краю. З цих матеріалів, доповнених певними конкретними здобутками відомих людей: їхніми працями, книгами, картинами, може вийти цікава і повчальна експозиція, яка б стала красномовним прикладом для наслідування.

Селищна рада мала б подбати про приміщення, в яке завозитимуться старожитності, воно мусять бути достатньо просторим.

Ось лише тоді, коли буде зібрано старожитності, можна братися до розроблення докладного плану експозиції музею.

ОБГОВОРЕННЯ

В обговоренні питання про створення у Підкамені музею виступив молодий викладач Бродівського педколеджу Руслан Данилюк, він підтримав ініціативу Ігоря Букала, при цьому не раз вживав термін *креативний* та заявив, що мої пропозиції щодо створення краєзнавчого музею – то «вчорашній день, то 80-ті роки минулого століття». На його думку, в наш час таке нікому не потрібно: «Запитайте молодь, який музей вона хоче, і вона вам скаже, що їй необхідне місце для розваг і танців», – сказав Р. Данилюк.

Почуте мене не лише здивувало, а й вразило, бо що молодь без належної освіти і досвіду може порадити у справі створення музею? Якщо танці – то не музей, якщо музей – то не танці. Але лунали голоси, що в креативному музейному просторі потрібно передбачити місце для танців і розваг. Звичайно, що при великому бажанні і таке можна сотворити, але хіба воно називатиметься музеєм?

Розваги й танці для молоді потрібні щотижня, у музей ходять значно рідше, але якщо людина побувала у музеї хоч раз – побачене запам'ятовується на все життя. І чим більше музеїв людина відвідає, тим краще уявлятиме власне місце в історії свого краю та наро-

ду, а історію українського народу – у світовій історії.

ПРО КРАЄЗНАВСТВО

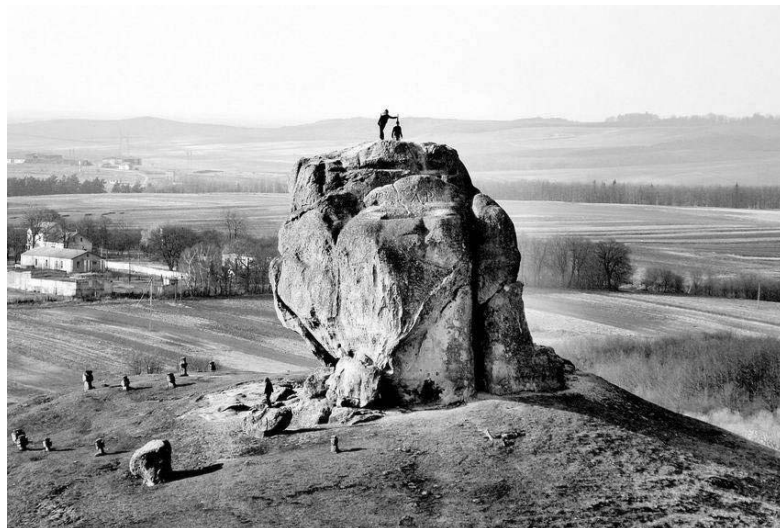
Тут слід відзначити, що на відміну від інших європейських країн, де майже у кожному селі є музей, в Україні краєзнавство розвинуто дуже слабо. Причина полягає у нашому підневільному минулому. Україна впродовж кількох століть на правах колонії входила до складу сусідніх держав: Росії, Польщі, Австрії, які не були зацікавлені в тому, аби українці знали власну історію.

Наведу такий приклад. У Швеції скансенів, тобто музеїв під відкритим небом, у яких зберігаються зразки народної архітектури: давні хати, хліви, млини, є близько тисячі, в Україні лише п'ять: у Києві, Львові, Ужгороді, у двох селах біля Сарнів і поблизу Луцька.

У радянські часи краєзнавство не лише не заохочувалося, а й переслідувалося та пов'язувалося з так званим «українським буржуазним націоналізмом». Ось вам волаючи приклади. Український комітет краєзнавства у 1930 році російські комуністи ліквідували, журнал «Краєзнавство» заборонили, сотні краєзнавців репресували, багатьох із них розстріляли. Про українських репресованих і розстріляних краєзнавців уже у Незалежній Україні вийшла товстезна книга «Репресоване краєзнавство» під редакцією академіка П. Т. Тронька. У книзі на документальній основі показано, як у Східній Україні нищили краєзнавство, краєзнавчі музеї, краєзнавчі збірки старожитностей та репресували краєзнавців, єдиною виною яких була любов до України та українського народу.

За це, за подвижницьку працю патріотів свого краю російські комуністи обзивали «буржуазними націоналістами» і «фашистами». Ось фрагмент академічного видання «Записки історично-археологічного інституту», № 1 за 1934 рік. Йшлося про комісію ВУАН з питань вивчення історії Західної України, цитую: «До складу комісії були притягнуті такі «вчені», як фашист Щурат, як фашист Студинський, фашист і гетьманець Крип'якевич, фашисти Свенціцький, Колеса, Кордуба». (Стор. 28-29). Ось так російсько-радянський окупаційний режим паплюжив видатних українських вчених-академіків, що тут казати про простих краєзнавців?

Але не кращим чином виглядала справа краєзнавства і в самій Західній Україні. Впродовж 20-

Скелястий велетень

30-х років минулого століття тут пропагувалося лише усе польське. Кожен окупант нав'язував українцям своє, намагаючись вбити український дух і українську історію.

Коли мені довелося створювати на початку 80-х років минулого століття Бродівський краєзнавчий музей, то не раз чув від тодішніх достойників вислови, що не варто займатися «старйом» і «патріархальщиною», бо в музеї потрібно показувати «справжню історію, яка почалася у жовтні 1917 року».

У всі роки радянської влади краєзнавство не заохочувалося, тому воно трималося на ентузіастах, тепер спротиву з боку держави краєзнавство немає, однак і сприяння явно недостатнє – усе і далі залежить від ентузіастів та громадськості.

Ідея створення краєзнавчого музею у Підкамені дуже важлива, потрібна і злободенна. На жаль, не всі це розуміють, а дехто, хоч і вживає модні тепер терміни, фактично ще не відійшов від духу радянщини, тому й ставиться до українських старожитностей фактично крізь комуністичну призму нібито нікому непотрібної так званої «патріархальщини».

ВИСНОВОК

У будь-якій справі, аби вона увінчалася успіхом, насамперед, потрібно чітко поставити мету. Те, що пропонують окремі представники креативної молоді у Підкамені, більше нагадує незрозумілу фантазію, яка має вкрай віддалене відношення до музейної справи та краєзнавства.

І на завершення коротко торкнуся теми деяких термінів, якими так хвацько оперували на семінарі у Підкамені. Вислів «креативний музейний простір», який там часто звучав, для мене геть незро-

зумілий, ініціатори його теж не могли пояснити. Тлумачні словники дають таке визначення: прикметник *креативний* є похідним від іменника *креатура* – «ставленник впливової особи, виконавець її волі». Друге значення цього терміна – «страховище». Отже, креативний означає «залежний від чийсь волі» або «страхотливий». Невже саме таке конче потрібно у Підкамені?

Нагадаю і визначення терміна *музей*, це слово походить від давньогрецького Муза – «богиня мистецтва і натхнення». Му-

зей – це храм муз, храм мистецтв. Зібрання музейних старожитностей – конкретних предметів і документів – то і є музи, або, як їх тепер називаємо, пам'ятки історії та культури. Стародавні греки музами називали й історію. Повна назва праці Геродота, яку коротко називають «Історія», звучить так: «Геродота турійця з Галікарнасу «історій» книг дев'ять, що їх називають музами». Тобто музами батько історії Геродот називав і свої історичні праці.

Підсумовуючи, можемо сказати, що музей – то не що інше, як культурно-освітній та науково-дослідний заклад, що збирає, вивчає, експонує та зберігає музи: старожитності, пам'ятки природи, історії, матеріальної та духовної культури. Музей здійснює просвітницьку діяльність, організовує екскурсії, лекції, конференції, експедиції, публікації. Серед головних завдань музею на першому місці стоїть слово «збирає». Музей має збирати пам'ятки, що відповідають його профілю. Краєзнавчий музей охоплює все, що походить із найдавніших часів і до наших днів, насамперед, із території певного краю та свідчить про його минуле і сьогодення. Все інше – то фантазії, які не

мають нічого спільного з музейною справою, а тим більше з краєзнавством.

Безперечно, повноцінний краєзнавчий музей у Підкамені необхідний; із його створенням дещо запізнилися, але не все втрачено; надолужити згаяне потрібно і то цілком реально. Краєзнавчий потенціал у Підкамені та його округи величезний, тому музей має стати одним із кращих в Україні – потрібно в це вірити і для цього працювати, спираючись на усю громаду.

Хороший музей підніме престиж містечка, він завжди привертатиме увагу і не лише місцевого населення, учнівської молоді та студентів, а й гостей і туристів. Музей сприятиме становленню Підкамені як центру туризму, відродженню та розвитку його економічного потенціалу. Справа створення краєзнавчого музею має стати у містечку однією із найважливіших. Повноцінний краєзнавчий музей – то культурна скарбниця для усіх майбутніх поколінь і не тільки самого Підкамені та його округи, а й для всієї України.

Дмитро ЧОБИТ, письменник, член Національної спілки краєзнавців України, організатор і автор експозиції Бродівського краєзнавчого музею

ВСЕУКРАЇНСЬКУ ПРЕМІЮ ВРУЧЕНО ВПЕРШЕ В УЖГОРОДСЬКОМУ ЗАМКУ

26 грудня 2019 року вперше в каплиці Ужгородського замку вручено Всеукраїнську літературну премію ім. Зореслава (Сабола). Відзнаки удостоєні Іван Юрійович Козак, відомий закарпатський письменник, за книгу «На росяних отавах» та о. Климентій Стасів із Червонограда за книгу «Чернеча офіра Христові й Вітчизні». У присутності представників творчої інтелігенції, краєзнавців та працівників музею відзнаку вручив її засновник, доктор економічних наук, професор Станіслав Михайлович Аржевітін.

Премія заснована у жовтні 2008 року Закарпатською обласною організацією Національної спілки письменників України та народним депутатом України V-VI скликань, банкіром, письменником і меценатом Станіславом Михайловичем Аржевітіним на честь культурно-освітнього і релігійного діяча Зореслава (Степана Сабола, 1902-2003 рр.). Присуджується за патріотичні літературні твори (поезію і прозу), які відкривають маловідомі сторінки історії та культури, служать справі розвитку Української державності. Лауреатами премії у різні роки ставали лауреати Національної премії імені Тараса Шевченка Мирослав

Дочинець та Дмитро Крем'як, Дмитро Кешеля, Іван Корсак, Василь Густі, Петро Ходанич, словацькі письменники і дослідники Іван Яцканин, Мимкола Мушинка, Йосиф Збіглей та ін.

Вперше на пропозицію голови Закарпатської обласної організації НСКУ С. М. Аржевітін вручив заохочувальні премії активним краєзнавцям В. С. Габорцю та І. М. Сенькові, а також скульптору, медальєру і художнику М. О. Беленю.

Лауреатів вітали С. М. Аржевітін, заступник Ужгородського міського голови О. П. Білак, член правління Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник культури України В. С. Габорець, кандидат філологічних наук, доцент Ужгородського національного університету, літературознавець, кра-

єзнавець І. М. Сенько, доцент Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти, письменник, краєзнавець П. М. Ходанич та завідувач філії Закарпатського обласного художнього музею ім. Й. Бокшая «Народний літературний музей Закарпаття», письменник, краєзнавець В. П. Густі.

Головував на заході заступник директора музею з наукової роботи, відповідальний секретар комісії з присудження Всеукраїнської літературної премії ім. Зореслава, керівник Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України М. В. Делеган.

Зустріч творчої інтелігенції, працівників закладів культури та краєзнавців організувала Закарпатська обласна організація НСКУ за підтримки керівництва музею.

СВЯТО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ХОРОВОГО СПІВУ, ЩО МАЄ ІМ'Я СВОГО ТВОРЦЯ

У Києві відбувся IX Всеукраїнський фестиваль-конкурс колективів народного хорового співу ім. Порфирія Демущького – найпрестижніша імпреза народно-хорового виконавства, що проводиться раз на три роки, збираючи щораз дедалі більшу кількість учасників.

Цього разу в ній взяв участь 21 репрезентант народної пісенної культури з 15 областей України. Відрадно, що сім з них – молодіжні колективи. Організатори – Національна всеукраїнська музична спілка, Національний заслужений академічний український народний хор України ім. Г. Верьовки, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, Всеукраїнське хорове товариство ім. М. Леонтовича.

Започаткував цей фестиваль-конкурс славетний А. Авдієвський у 1995 році з метою збереження і розвитку колективної народної пісенної творчості, увічнення пам'яті видатного фольклориста, етнографа, музично-громадського діяча, засновника першого в Україні народного хору Порфирія Демущького. Та з 2016 року, після відходу Анатолія Тимофійовича у засвіти, це без перебільшення свято народного хорового мистецтва стало живим пам'ятником уже обом велетам української пісенної культури.

Окрім А. Авдієвського, у журі в різні роки були видатні постаті народно-хорового мистецтва: Андрій Кушніренко, Анатолій Пашкевич, Іван Сльота, Михайло Гринишин, Михайло Головащенко. Та роки минають, атланти відходять.... Цього разу виступи конкурсантів оцінювали художній керівник Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. Майбороди Юрій Курач, художній керівник та головний диригент Державного заслуженого академічного Закарпатського народного хору Наталія Петій-Потапчук, багаторічний очільник Черкаського академічного заслуженого українського народного хору, голова Черкаського обласного відділення Національної всеукраїнської музичної спілки Леонід

Трофименко, головний хормейстер хору ім. Г. Верьовки Вікторія Ярема та автор цих рядків.

Фестиваль-конкурс 2019-го зазнав деяких регламентних змін. Так, на відміну від попередніх, у яких брали участь найрізноманітніші виконавські форми колективного пісенного музикування (від тріо до ансамблів пісні і танцю), учасниками дев'ятого були тільки хорові колективи – власне, ті форми, які плекали П. Демущький і А. Авдієвський. А ще організаційний комітет при відборі колективів-учасників керувався двома пріоритетами: широким регіональним представництвом та високим виконавським

рівнем, надавши перевагу тим претендентам, що яскраво себе проявили останніми роками на фестивалях та конкурсах, зокрема «Червона калина» у Кривому Розі, «Сerpневий заспів» ім. Ю. Штельмаха у Чорноморську Одеської області, «Голоси Яскравої країни» в Ужгороді, «Над Собом пісня дзвінко лине» в Іллінцях на Вінниччині, «Красне поле» в Хусті, що на Закарпатті, «Пісенні візерунки» у місті-курорті Ворзель під Києвом, «Пісня над Дніпром» ім. А. Авдієвського та «Дарничанка» скликає друзів» у столиці України.

Положенням передбачено виконання кожним колективом

20-хвилинної програми, що містить не менше двох творів з опрацювання П. Демущького (один з них без супроводу) та автентичну пісню, записану у регіоні України, який репрезентує хор (бажано без супроводу). Інші твори – на вибір учасників. Отож журі випала нелегка місія визначити кращих із кращих у номінаціях – міські, сільські та навчальні хорові колективи.

Серед сільських поза конкуренцією був Старосільський народний хор з Сумщини під орудою заслуженого працівника культури України Василя Деркача. Цей хор органічно укомплектований добротними жіночими та чоловічими голосами, має барвисту інструментальну групу і співає міцним, «чорноземним» звуком. Другої премії удостоєні «Первоцвіт» народного дому села Микитинці Івано-Франківської міської ради (кер. Ганна Карась), що виокремився своєю рідною прикарпатською стилістикою, «Калина» Соколівського СБК Кіровоградської області (кер. Григорій Палій), носій центральноукраїнської традиції та хор працівників культури Вінницького району під орудою Ігоря Кочурського, який завдяки керівникові має свій неповторний репертуар. Третю премію здобули виразні носії місцевих культур: «Водограй»

клінічного санаторію «Березівські мінеральні води» села Березівське, що на Харківщині (кер. Василь Салевич), «Бірзуляни» – хор працівників культури Куяльницького ЦКД Одеської області (кер. Володимир Кропивянський) та «Калиновий цвіт» БК села Гореничі Київської області (кер. Наталія Мороз).

Яскраве суцвіття було представлено у номінації «Міські хори». Тому журі перше місце розділило між колективами з різних регіонів України і, відповідно, з різними манерами співу: багатозразовий учасник фестивалю-конкурсу ім. П. Демущького хорова група ансамблю пісні і танцю «Криниченька» з Андрушівки, що на Житомирщині (кер. Іван Красовський) – їхній стиль виконання можна назвати «аристократичним»; хорова група Заслуженого ансамблю пісні і танцю України «Лтава» ім. В. Міщенко з Полтави (кер. Наталія Іванова, хормейстер Зінаїда Педан) – як завжди, зачарувала слухачів високою звуковою культурою; «Родовід» із Камінь-Каширського Волинської області (кер. Людмила Довгун) – підкорив своєю природністю та душевною теплотою. А ще надзвичайно приємне враження як виконанням, так і оригінальним репертуаром справив невеликий за складом, але дуже звучний хор «Орда» з Тально-го на Черкащині. Очолує цей колектив Микола Вовк, композитор, автор аранжувань і обробок народного мелосу, записаного у рідному краю. Друге місце посів хор «Зоряниця» з Миколаєва, який завдяки цілеспрямованості та завзятості керівника Вікторії Максимчук здобував лаври на багатьох всеукраїнських конкурсах. Почесне третє місце у «Веселки» з Жовтих Вод на Дніпропетровщині (кер. Тетяна Михайлюк) та постійного учасника цього фестивалю-конкурсу – «Галичини» з Чорткова на Тернопіллі (кер. Іван Кікіс).

Особливі надії і сподівання сьогодні покладаються на навчальні хори, адже їхні учасники – це майбутнє українського народного хорового мистецтва. На превеликий жаль, у навчальних закладах таких колективів щораз меншає, тому велика подяка мис-

тецьким керівникам і очільникам установ, які докладають неабияких зусиль для їх збереження.

Оцінюючи колективи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, журі відзначило дипломами III ступеня самобутні виступи Сумського вищого училища мистецтв і культури ім. Д. С. Бортнянського (кер. Наталія Куліжнікова) та Житомирського коледжу культури і мистецтв ім. І. Огієнка (кер. Ірина Біленікіна). Друге місце вибороли хори Гадяцького коледжу культури і мистецтв ім. І. П. Котляревського та Канівського коледжу культури

шоджерел і водночас органічним вкрапленням у кульмінаційних моментах сучасних засобів музичної виразності.

Окремо журі оцінювало колективи вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. Відкриттям тут став хор «Червона калина» факультету мистецтв ім. А. Авдієвського Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. Створений ще у 90-ті роки минулого століття, він розцвів при нинішньому керівникові, креативному музикантові Алісі Литвак, якій вдається органічно поєднувати народні та

усіх можливих підмостках Києва, кращих сценах України та Європи. У великому списку його досягнень й успіхи на попередніх фестивалях-конкурсах ім. П. Демущького. Так, 2001 року під керівництвом С. Є. Павлюченка він здобув Гран-прі, а 2016-го, уже з теперішнім очільником, – перше місце.

Відрядно, що колективи-учасники цьогорічного конкурсу є носіями пісенних традицій саме своїх країв – базових цінностей, які формують загальнонаціональну ідентичність. Збувається мрія А. Т. Авдієвського і про зростання інтересу до творчості П. Демущького – цього разу на конкурс винесено рекордну кількість пісень з його записів та аранжувань – майже три десятки. Та, найголовніше, – тут панувала дивовижна енергія добра, атмосфера духовного піднесення, не затьмарена офіційністю та казенщиною, органічна єдність поколінь. Це особливо важливо у наш час, коли порушений баланс між позитивним і негативним.

Слухачі та гості, які спеціально приїздили на це свято з багатьох куточків України, відзначали зростання його організаційного та мистецького рівня. І це при тому, що відбувся він без жодної підтримки з боку держави. Вірилося на підтримку Українського культурного фонду, але... На мій погляд, не зайве б запровадити, щоб його експерти відвідували заходи, проекти яких вони відхилили – ой набралися б сорому на IX фестивалі-конкурсі ім. П. Демущького! Шкода, що й телебачення пройшло повз цю імпрезу. Чим завинили телеглядачі, що їх позбавили права побачити хоч

крихту з того, що панувало обидва дні на сценах, в закулісній та серед глядачів? І таке сьогодні називається «не формат»? Взірцем тут має слугувати радіо «Культура», яке підготувало годинну передачу, що знайшла відгомін по всій Україні.

А витворили це свято толокою. Отож слава усім співакам хорових колективів (а їх приїхало близько семисот!), що оберігають найцінніший скарб українського народу – його пісню, яку люблять, за висловом Євгена Чикаленка, не тільки душею і серцем, але й кишенею. Уклін Національній всеукраїнській музичній спільці (голова Євген Савчук), що взяла на себе організацію та витрати на рекламу, нагороди, подяки і

спеціальні призи («За збагачення репертуару народних хорових колективів»), медаль Костянтина Пігрова «За чистоту інтонування»), хору ім. Г. Верьовки та НМАУ ім. П. І. Чайковського за безоплатно надані зали.

Сподіваюся, наступний, ювілейний фестиваль-конкурс імені Порфирія Демущького, який відбудеться восени 2022 року, збереже свою позитивну динаміку, отримає нарешті підтримку з боку держави, стане справдешнім святом української пісенної культури, а співвітчизники, завдяки радіо і телебаченню, матимуть змогу в усіх куточках України відчути його неймовірну стихію.

Петро АНДРІЙЧУК, голова журі

і мистецтв. Перший з них очолює Олексій Свирид, вельми досвідчений керівник, який уже три десятиліття плідно засіває народно-хорову ниву на Полтавщині, другий – представниця молодшої генерації, енергійна Ольга Науменко, що вселяє віру в її успішне мистецьке майбутнє, а відтак і народно-хорової справи Тарасової землі. А найкращим у цій номінації, на одностайну думку журі, був хор Дніпропетровського коледжу культури і мистецтв. До високого успіху його привів Павло Раздайбіда, справдешній майстер, що блискуче знається на природі народного гуртового співу. Він не тільки прекрасно добирає глибоко змістовний репертуар для свого хору, але й сам його творить. Обробки Павла Івановича вирізняються шанобливим ставленням до пісенних пер-

академічні тембри, оригінально трансформувати метро-ритміку народної пісні. Від співу її «Червоної калини» віє молодістю й свіжістю.

Найвищої нагороди – Гран-прі IX Всеукраїнського фестивалю-конкурсу колективів народного хорового співу ім. П. Демущького удостоєний Український народний хор ім. С. Павлюченка Київського національного університету культури і мистецтв під орудою Олени Скопцової. Хор Павлюченка, як називають його у народі, – візитівка кафедри народного хорового співу, на якій ведеться ґрунтовна професійна робота з підготовки фахівців – тому вони бажані в усіх професійних колективах України. Народний хор КНУКіМ є уособленням високої народно-хорової школи, активним репрезентантом її на

ЗУСТРІЧ БУЛА ЦІКАВОЮ І ДЛЯ КОМПОЗИТОРА-ЛАУРЕАТА, І ДЛЯ ЮНИХ СКРИПАЛІВ

У грудні минулого року відбулася зустріч композитора-лауреата Петра Петрова-Омельчука з юними скрипалами кількох шкіл, педагогами дитячих музичних шкіл Києва, батьками учнів. Зацікавлення такою зустріччю було обопільне: композитор хотів подарувати школярам свою збірку «Вправи. Етюди. П'єси» для учнів I-IV класів і ознайомити присутніх тут педагогів та дітей з нею; діти підготували з цієї збірки низку творів і виконали їх на зустрічі.

Зустріч відбулася у Мистецько-концертному центрі імені І. Козловського (вул. Хрещатик, 50-б). Вів цей захід

композитор Петро Володимирович Петров-Омельчук. Своє бажання виступити на сцені виявили десять учнів молодших класів із ДМШ № 15 імені В. Г. Щигловського та Макарівської дитячої школи мистецтв (земляки композитора). Першими виступали макарівчани. Двоє учнів виконали сольні номери: «Рідний край» Анна Побережна (1 кл.) і «Місяць над озером» Марія Фомина (3 кл.), а потім до них приєдналися ще двоє – Христина Морозова (3 кл.) і Ростислав Шевченко (4 кл.) – і вони ансамблем виконали веселу п'єсу «Притупування». Скрипалі мали успіх, їм та їхньому педагогу О. С. Кузьменкові гучно плескав увесь зал.

Київська ДМШ № 15 також дала двох солістів. Даніель Іванов (1 кл.) виконав «Стежинку» і «До школи» та Костянтин Ганага (5 кл.) виконав на контрабасі п'є-

су «Впертий віслючок». Обидва солісти мали успіх. Згодом до них приєдналися ще четверо скрипалів і вони ансамблем заграли два твори «Місяць над озером» та «Притупування», що також викликало гучні оплески залу. Називаю скрипалів-ансамблістів з цієї школи: Меланія Благітко (2 кл.), Анастасія Грицай (3 кл.), Поліна Іваницька і Марія Мележик (обидві 3 кл.). Група скрипалів, і попередня, виступали зацікавлено й артистично. Педагог ДМШ № 15 Т. М. Щєбליкіна і Я. В. Майборода були задоволені своїми вихованцями.

Петро Володимирович дав ще низку творів зі своєї збірки послухати у механічному запису. Зустріч пройшла успішно. Усі були в піднесеному настрої.

Степан ЛІСЕЦЬКИЙ, музикознавець

ТЕТЯНА ЯРОВИЦИНА: «Я НАПОВНЮЮ СВІЙ СВІТ КНИЖКАМИ...»

Поетизм Тетяни Яровициної вражає своїм всепроникним ліризмом і тендітністю. Отот тендітністю... Дивлячись на тендітну авторку, дивуєшся, скільки у ній «Тендітної сили» і любові до Батьківщини. А недавно вигукнула: «Я буду тінню твоєю, Світе!». Про поезію, поетичне слово, зрештою, українство наша розмова з українською поетесою Тетяною Яровициною.

Наталка КАПУСТЯНСЬКА

Таню, зважаючи на Ваш творчий шлях, пригадався застарілий вислів – «фізики і лірики», за яким точилася дискусія, хто головніший. Здається, у Вас лірика перемогла...

- Справді, за фахом я – інженер-електрик. І завжди працювала з сухим нормативним словом. Мислила прямокутними категоріями (усміхається), без напівтонів, і це мене пригнічувало, попри те, що працювала в хорошому колективі. Й одного дня зрозуміла – фізика – це не моє... Що поезія є моїм покликанням, зрозуміла у 19 років, коли почала активно писати. Після вишу вийшла заміж, народила доню і шість років не писала. І саме те, що моє «надприродне» горіння не мало виходу, мене випалювало зсередини. Повернутися до творчості надихнула донька – я почала писати вірші для дітей. З цими віршами і вийшла в Інтернет-простір.

- Загалом у скільки років написали свого першого вірша. І на яку тему?

- У 13 років. Звісно, про кохання, з філософським підтестом. У наш клас прийшов навчатися новий хлопчина, в якого всі закохалися. А чим я гірша? (усміхається).

- Назва попередньої Вашої збірки поезій «Тендітна сила» аж ніяк не вписується у Ваш образ – сильної, сміливої особистості. Хоча, дивлячись на Вас, то занадто тендітні. Що скажете?

- Загалом збірка «Тендітна сила» заскочила мене зненацька. У мене й досі лежить цілком заверстана 2013 року, проте так і не видана російськомовна збірка «Раньше я знала все», із останнім віршем зі словами «У мене на Майдане народ!». На жаль, найкраща моя лірика була російськомовною. Після подій на Майдані у мене була страшна ментальна «ломка». Адже моє прізвище – російськомовне. Понад те, виросла я і сформувалася в російськомовному середовищі, на радянській літературі, на радянських фільмах... У мені був шалений вакуум усього українського. І лише коли я почала всім гаряче цікавитися (а водночас «віжка під хвіст попала» – із ситуацією в країні), я зрозуміла, що Україна – це цілий світ, «не відкритий, тому – незбагнений», і він зненацька на мене обрушився. Аби у ньому не захлинутися, я стала ділитися з людьми своїм віршованим боєм, прозріннями. Переконана: масових прозрінь не буває. Прозріння – глибоко інтимна річ, яку людина усвідомила і пережила. Тоді вона рухається далі. А буває, що не пережила, і відмежувалася.

Я обрала перше. Так народилася «Тендітна сила». Спочатку я вмістила в збірку всі вірші, а планувалося зробити її багатовимірною і всеохоплюючою – патріотичною, філософською, інтимною, бо хотілося подати саме різну, живу особистість. У «Тендітну силу» увійшла вся сила, яку я можу віддати людям. А потім саме ця сила – сила любові до України – ніби відкріла розділ, який ліг в основу нової збірки «Я буду тінню твоєю, Світе!».

- Тобто це продовження патріотичної тематики?

- У новій збірці і філософська, і родинна, і любовна лірика. «Я буду тінню твоєю, Світе!» – тут більше слабкість, інтуїтивний пошук, коли ти навпомацки рухаєшся в ущербі заповненому житті, як в тумані. Вже маю дві невеличкі рецензії. Рецензенти відзначили такі читацькі відчуття Світу: «не затишно», «несподівано», «не банально» і... «боротьба» (куди ж без неї?) – не бачу сенсу писати не оригінально. Той же розділ любовної лірики – 30 сторінок – могла б написати і тисячі сторінок. Але не цікаво писати те, що вже давно написано багатьма талановитими поетами.

- Що ще передувало виданню нової поетичної збірки «Я буду тінню твоєю, Світе!»?

- Я видала книжку тому... (замислилась), це як вдячність тим людям, які мене підтримали. У 2018 році у мене захворів тато і йому треба було терміново робити операцію на серці, і за три дні назбиралась велика сума. Щоправда, гроші не знадобилися, але ніхто назад не забрав. Сказали, ти скеруєш туди, куди треба. Одну частину коштів переказала на дихальний апарат дитині атовця, другу – важкохворим бійцям, а решту – на придбання книг у бібліотеки. У мене з дитинства є така потреба: не самоціль, а стан душі – допомагати іншим. Тому третина накладу нової збірки буде передана друзям.

- Філософські нотки спостерігаємо і в ілюстраціях, і в обкладинці обох Ваших збірок. Хто автор?

- У підготовці збірок мені допомагають друзі. Щодо графічного оформлення книжок – це роботи іспанської художниці українського походження Нелі Ульянич-Пінчук. Наше творче знайомство почалося з того, що якась вона надіслала мені мій портрет, намальований за фотографією, віднайдену в Інтернеті (і теж не без допомоги друзів). Він і став обкладинкою «Тендітної сили». Потім вона намальувала Шевченка до буклета «Світ про Шевченка» (укл. Галина Яблонська). Це взагалі треба бачити! Природно, що я захоплююся Неліною творчістю, і вже свідомо звернулася до неї із проханням забезпечити художній затишок нової збірки. Почитавши добірку віршів, Нелія намальувала мій світ, але по-своєму. В книзі є контурні ілюстрації до кожного розділу. Є і перо у формі веселки, і птаха, яка завжди

мене переслідує, мабуть, це – поезія. І тінь... летючий художній прообраз. Обов'язково є дитина. Я не знаю, чия це дитина, може, і моя, а може, моя внутрішня, проте вона від мене не відходить і приймає контури-вигини світу, я так думаю, внутрішнього світу. Я щаслива, що все так відбулося.

- У столичних бібліотеках, зокрема у Публічних бібліотеках Солом'янки, пройшли презентації збірки. Як сприймають читачі?

- Сприймають чудово! На сторінці у Фейсбукці написали: «Вона прийшла, тендітна, ніжна, відкрила Всесвіт, доторкнулась до душі...». «Поезія Тетяни Яровициної бринить піснею юності на найтонших струнах душі, вражаючи своїм всепроникним ліризмом та тендітністю».

Коли кличуть – з радістю йду до бібліотек, бо саме у бібліотеках є своя аура, люди приходять по книжку, в якій вміщений твій внутрішній світ. Мені важко виступати у великих залах, окрім культурних майданчиків, скажімо, на фестивалях авторської пісні. До війни був успішний досвід творчих заходів у закладах масового харчування чи дозвільних, де люди їдять, п'ють або розважаються. Я не фанат «андеграунду», і йшла на сцену лише з тим, аби перебороти в собі дискомфорт «недоцілності поета», отже, піднятися над своїми пересторогами. Проте... на моє здивування, люди часто відкладали свої страви, і слухали. Кому це потрібно – той почує!

- До речі, про фестивалі та конкурси... Ви – не лише їхня учасниця, а й співорганізатор, зокрема, проекту-конкурсу «Тарас Шевченко єднає народи»...

- Спершу був проект «Непереможні». Це був 2014 рік – початок 2015 року. Тоді люди дуже активно відгукувались. А потім – «Тарас Шевченко єднає народи», бо раптом зрозуміла прикру річ: українці недооцінюють те, за що справді варто боротися. Ми ж боремося не лише за територію, за шмат землі, ми мусимо боротися за культуру, за становлення нації. Чотири роки волонтерської праці, після роботи, вечорами, зрештою, ночами. Завдяки Галині Гілярівні Яблонській – берегині нашої України. А в паралель – фестиваль «Українські передзвони» Олександра Ліщенка. На День музеїв 18 травня 2014 року ми на дніпровських схилах започаткували фестиваль, куди запросили знайомих мо-

лодих поетів, виконавців народної та авторської пісні. Це був поетичний марафон упродовж дня. Ближче до зими ми перебазувалися у Національну спілку письменників, і тричі на рік збиралися родинним колом, залучаючи все більше талантів з різних куточків України. Окрасою цього фестивалю є те, що поряд з відомими особистостями виступали початківці, зокрема й люди з народу, носії духу. Це була синергія України, яка вона є – різнобарвна. Багато приїздило з півдня, заходу, сходу... Було цікаво. Але якоїсь миті я відчула (напевне, це пов'язано з політичним безладом у країні), що вигораю. І вирішила в сорок років кардинально змінити своє життя – робити те, що мені найкраще вдається. Бо те, що посяла, воно обов'язково проросте. Воно вже буде від мене незалежне, і нехай воно розвивається самостійно. Зараз час бути на самоті. У мене як завжди, – аврал думок та ідей, тож я мушу давати їм лад.

- Де пройшло Ваше дитинство? І якими книжками того періоду зачитувались?

- Я народилася і все життя прожила в Києві. До Чорнобильської аварії шоліта їздила в село Дорогинку Ічнянського району, що на Чернігівщині. На батьківщину моєї мами. На місця пам'яті мого роду. Моя мама єдина з п'ятох дітей вижила в родині «ворогів» народу (тільки якого ж народу?!). Пережила родину дуже позначилося на її здоров'ї. Нічого безслідно не проходить. Існує генетична пам'ять... Хтозна, може, саме вона «запустила» тендітну силу, що пробудилася. Працюю на землі з 10 років. Завдяки батькам у мене сформувалася потреба працювати на землі, що не дуже то й «престижно» для молодого людини. Спілкуючись із природою, мимохіть пишу вірші. Ні, не пишу, а записую. На землі мені легше чути себе. За освітою я – «технар-сухар», технічний лицей (фіз-мат), технічний виш далися взнаки. Тож у мене постійно триває самосвіта, постійно вдосконалююсь, адже українська мова – мова, набута у доволі зрілому віці. Я навіть певний час читала словники як художню літературу.

- А наразі кого з авторів читаєте, перечитуєте?

- Я наповнюю свій світ книжками... Маю величезну колекцію поетичних збірок. Із сучасних люблю поезію Юлії Березко-Камінської,

НЕЙМОВІРНИЙ ЕКСТРИМ ВІД СЕРГІЯ ДЗЮБИ

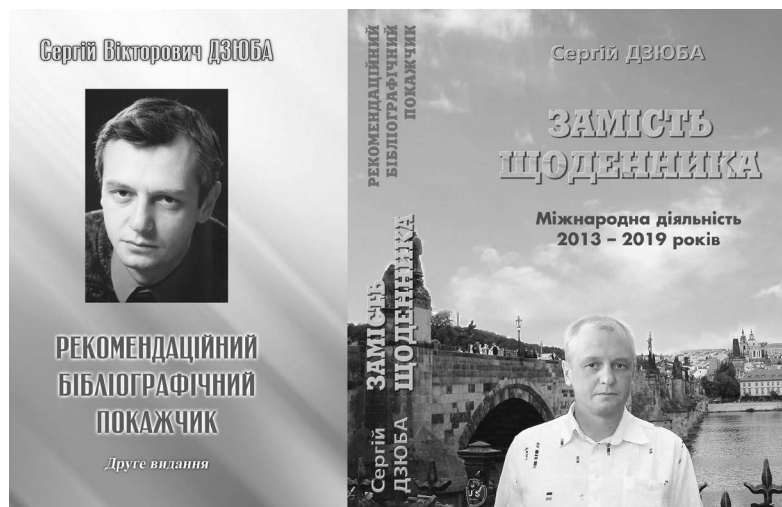
Світлани Дідух-Романенко, Станіслава Чернілевського, Олександра Кучеренка – вони знаходять ті ракурси, про які більшість людей і не мислить. Відкриваю сучасну українську прозу. Нещодавно перечитала Володимира Лиса. Цікавить класика, бо є відчуття незаповненості і відсутності підґрунтя. І допоки його не осилю, не зможу пізнати сповна сучасне. Декілька років тому з насолодою, смакуючи кожне слово, прочитала «Вибране» Михайла Стельмаха, довго тримала книжку (каюсь!), про що народився вірш «Я, напевне, расту». Звідси почалась моя любов до виписування слів, з книжки у 700 сторінок виписала понад дві тисячі маловживаних або нових для себе слів.

Соковита мова – аж пахне! Коли я стала шукати цю книжку на подарунок друзям, то не відшукала, її не існує в книгарнях. Можливо, тому, що він творив у радянський період, але тієї радянщини там лише кілька відсотків. Потім були Стельмахові «Чотири броди». Згодом перечитала Володимира Олефіренка «Пора цвітіння терну» – наскрізь пронизала тема Голодомору боєм моєї родини. Загалом я проти занепадницького настрою. Моя особистість формулася на «шістдесятниках». Я любила людей духу: Василя Симоненка, Василя Стуса, відкрила для себе Івана Світличного, і зрозуміла: оце моя інтонація. Плачі на краю могили – це не моє (надто багато бачила), я усвідомлюю і приймаю наш спадок, але ж... Ми ж не можемо постійно продукувати проблеми, ми маємо давати надію нашим дітям, творити їхнє майбутнє таким, щоб їм хотілося жити у власній країні, щоб вони тяжіли до чогось світлого, не боялися жити, ба навіть робити невеличкі помилки.

- І насамкінець, яких літературних сюрпризів можна очікувати від Тетяни Яровициної?

- Сюрпризів (замислилася)... Навряд чи вдасться «пересюрпризити» новітнє видання «Мишасько і розгардіяш» В'ячеслава Купрієнка (2019 р., «Гамазин» – наш із друзями переклад українською)! Гадаю, недарма ми так старалися, бо книжка не залежується у книгарнях. У планах книжка про дітей (діти ростуть, а так хочеться закарбувати дивосвіт дитинства та чудові миті материнства!). Наразі до неї малює ілюстрації юна художниця Тоня Курінська. Лишається одне – знайти пристойного видавця, бо весь час працювати на нові видання не годиться. А дитяча книжка має бути бездоганною. Як наш «Мишасько»!

Фото Ігоря РУБЦОВА

Сергій ДЗЮБА. Замість щоденника. Міжнародна діяльність 2013 – 2019 років; Бібліографічний покажчик. – Київ-Чернігів: Міжнародна літературно-мистецька академія України; Чернігів: Десна-Поліграф, 2020. – 696 с.

Впродовж майже 30 років письменник Сергій Дзюба вів щоденники – від руки щодня писав у товстих зошитах про своє життя, коментував події та прочитані книжки. Звук до цього ще зі студентських років. Писав, нічого не приховуючи. А потім одного разу, перечитавши написане, зібрав докупи всі ті зошити і їх спалив...

«Мабуть, того дня у мене просто не було настрою, – говорить Сергій. – Мені здалося, що я занадто категорично та несправедливо оцінюю деяких людей та авторів книжок. Втім, що зробив – те зробив, і якщо воно згоріло, то шкодувати за цим не треба... Однак настав час, я прочитав щоденники свого друга Петра Сороки, і мені стало дуже цікаво. Тому вирішив усе ж таки повернутися до цієї форми, тим більше, саме в 2013 році розпочалася наша з Танею міжнародна діяльність, яка триває й досі. Вона відображена в листах (у книжці «До світла. Вибрані листи письменнику Сергієві Дзюбі»), а тепер – і в щоденникових нотатках, де вміщені й публікації про наші мандри світом».

Отак і з'явилася ця дивовижна книга «Замість щоденника». Як на мене, маємо захоплюючий «підручник» на тему «Як досягнути успіху?». Адже й справді, розпочинаючи свою бурхливу, супе-

руспішну міжнародну діяльність, письменник Сергій Дзюба спочатку, за його словами, «вигадував велосипед». Бо, відверто кажучи, самотній «походи» на Захід Юрія Андруховича, Оксани Забужко, Сергія Жадана та кількох інших наших колег, які вдалися завдяки в основному закордонним грантам, Сергія Дзюбу не надихали. Йому хотілося буквально «прорубати вікно» в літературні Європу, Америку та Азію. І не лише для себе, а й багатьох провідних українських письменників, науковців, перекладачів. Утопія? Аж ніяк! Адже чимало мрій і планів Дзюби прекрасно втілюються, й цей неймовірний успіх нині триває та розвивається.

Так Сергій і Тетяна Дзюби стали не лише рецензентами, перекладачами багатьох закордонних книжок, а й організаторами потужних, резонансних міжнародних літературно-мистецьких імпрез по всьому світу. А їхні книжки дуже успішно вийшли в США, Великій Британії, Італії, Іспанії, Швеції, Чехії, Польщі, Канаді, Сербії, Болгарії, Казахстані, В'єтнамі, Норвегії, Болівії, Вірменії, Туркменістані, Ірані, Румунії, Білорусі та інших державах. Лише уявіть собі – 30 закордонних книг різними мовами світу за якихось сім років міжнародної діяльності (у Канаді взагалі видано їхній чотиритомник)! А ще ж надруковані їхні публікації в провідних газетах і журналах 50 держав – Європи, Америки, Азії, Австралії та Африки. Твори Сергія і Тетяни на сьогодні перекладені 65-ма мовами. Їх прочитали більше 4 мільйонів людей!

Тож, звісно, відоме творче подружжя з Чернігова – шановані гості на престижних міжнародних фестивалях, форумах і кон-

ференціях, – щороку мандрують, куди захочуть. Їх нагороджено багатьма почесними зарубіжними преміями, орденами та медалями: в США, Великій Британії, Німеччині, Італії, Франції, Канаді, Бельгії, Сербії, Болгарії, Македонії, Польщі, Румунії, Росії, Білорусі, Іспанії, Австралії, Казахстані, Греції, Австрії, Чехії, – зокрема, міжнародними преміями імені Людвіга Нобеля, Ернеста Хемінгуейя, Франческо Петрарки, Джека Лондона, Гомера, Антуана де Сент-Екзюпері, Мігеля де Сервантеса, Франца Кафки, Генріха Бьолля, аль-Фарабі, Абая, Владислава Ходасевича, Марка Твена, Максима Танка, Юзефа Лободовського, Максима Богдановича.

За творами Тетяни і Сергія Дзюби поставлені вистави в Чехії, у м. Брно (проект фінансувало Міністерство культури Чехії), та в Білорусі, у Мінську. Звучать іноземними мовами в різних країнах і популярні пісні Сергія Дзюби, зокрема, «Батьку мій», «Примчу на білому коні» та «Доць із карими очима».

Так виникла Міжнародна літературно-мистецька академія України, яка тепер об'єднує відомих письменників, перекладачів, науковців, журналістів, митців і громадських діячів із 55 країн. І десятки членів Академії вже також мають закордонні досягнення. Скажімо, видатний український письменник, Шевченківський лауреат Василь Слапчук видається зараз не лише на рідній Батьківщині, а й у США, Польщі, Білорусі та інших країнах. Має вже чимало престижних зарубіжних нагород у США, Італії, Франції, Німеччині, Білорусі, Казахстані...

«Як ми співпрацюємо? Завжди, за будь-яких обставин виконуємо свою обіцянку, – відверто розповідає Сергій Дзюба. – А схема – навдивовижу проста, тут взагалі немає жодного секрету... Наші твори перекладають відомі зарубіжні письменники, науковці і перекладачі – ми перекладаємо їхні твори. Вони друкують нас у провідних газетах і журналах своїх країн – ми друкуємо їхні твори в наших популярних часописах. Вони видають наші книжки – ми теж ошатно й до-

силь великими накладками видаємо їхні збірки віршів і прози в українських видавництвах. Вони влаштовують нам презентації за кордоном – ми запрошуємо зарубіжних гостей і гостинно приймаємо їх в Україні. Вони вручають нам свої нагороди – ми відзначаємо їх престижними преміями в нашій державі. Втім, за цією «простотою» – велика і самовіддана праця. От, наприклад, ми з моїми друзями – Тетяною Сидоренко, Олегом Гончаренком і Ярославом Савчиним переклали нещодавно знаменитий суперроман «Мертві блукають пісками» видатного казахського письменника Роллана Сейсенбаєва українською мовою, а це – аж 720 сторінок! І такі міжнародні проекти – не поодинокі, це – справді активна, системна та наполеглива робота».

Тому перспектива у нашої Академії є. Це особливо важливо в нинішній ситуації, коли потрібно розповідати світові правду про Україну, яка змушена мужньо воювати за свою незалежність; успішно популяризувати українську літературу, мистецтво, культуру та народні традиції; цікаво розповідати про справжню, а не вигадану історію України.

Крім цікавих щоденникових нотаток, у новій книжці Сергія Дзюби, яка вийшла обсягом майже 700 сторінок, вміщено і його біографічний покажчик, упорядкований Василем Слапчуком із його передмовою, де проаналізовано літературну, журналістську і громадську діяльність президента Міжнародної літературно-мистецької академії України. Вражає й велика кількість світлин (в основному з мандрів – міжнародних фестивалів, презентацій та зустрічей), надрукованих на 56 сторінках – загалом понад 200 оригінальних фотографій.

Книжка побачила світ за сприяння уродженця Чернігівщини, відомого підприємця, інвестора та науковця Володимира Феодосійовича Хоменка.

Олег ГОНЧАРЕНКО,
письменник, перекладач, лауреат
міжнародних премій,
м. Мелітополь Запорізької обл.

ДВА ЮВІЛЕЇ НА ЖУРАВЛИНИХ КРИЛАХ

У МБК відбувся без перебільшення грандіозний концерт кам'янецької мистецької еліти. Віншували 40-річчя народної дитячо-юнацької хорової капели «Журавлик» і 50-річчя педагогічної та мистецької діяльності незмінного керівника й натхненника капели, заслуженого працівника культури України Івана НЕТЕЧІ. Власне, подія тягнула не просто на концерт, а, як зазначалося у програмках, на «всеукраїнське свято хорового мистецтва».

Ірина ПУСТИННИКОВА

І справді: на заході виступали не тільки кам'янчани, а й гості зі Стрия (зразковий дитячий хор місцевої музичної школи та заслужений артист України, співак і диригент Степан Целюх), Києва (тріо «Млада», яке очолює екскам'ячанка Наталія Мамчур) та Черкас (як не шкода, та золотий голос Кам'янця Оксана Лютаревич-Марченко вже працює солісткою Черкаської філармонії).

У вітаннях ювіляру та ювілярам всіляко обігрували назву хорової капели. Секретар міськради Дмитро Васильянов зазначив, що, «коли співає «Журавлик», навіть птахи мовчать». А директор департаменту гуманітарної політики Альона Кузема підкреслила, що «Журавлик» давно став одним із брендів міста – і його пісні розлітаються багатьма містами України та зарубіжжя.

За чотири десятиліття через нього пройшли майже 3500 «журавлят». Багато хто з них при-

святив себе музиці – як згадана вже Олена Лютаревич-Марченко (вона виконала арію Магди з опери «Ластівка» Джакомо Пуччіні) чи піаніст, лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів Євген Геплюк, який обрав для концерту Прелюдію мі мажор Сергія Рахманінова.

Усі ці 40 років капела ознайомлює публіку з найшляхетнішим репертуаром української музики. То найкраще з нашої класики. А ще – духовна музика, народні пісні, твори патріотичного характе-

ру. Це продемонстрував і концерт у МБК, де «Журавлик» виконав і славень УПА «Ой у лузі червона калина...», і канонічну молитву «Хваліте Господа з небес», покладену на музику подолянцем Михайлом Гайворонським, і лемківську народну пісню «Аничка». Багато із цих творів є маловідомими для широкого загалу. «Журавлик» не скупиться на донесення наших скарбів до публіки. Стали доброю традицією різдвяні концерти капели у храмах міста. Їх із теплотою згадав у привітальному листі й єпископ Кам'янець-Подільської дієцезії РКЦ Леон Дубравський.

Згадками про навчання у «Журавлику» ділиться оперна співачка Олена Лютаревич-Марченко:

– Хорова школа стала для мене першим офіційним осередком музичної культури. Офіційним, бо неофіційними були співочі родинні вечори. Пам'ятаю доброзичливих викладачів і завжди позитивного, усміхненого, УКРАЇНОВОМОВОГО Івана Михайловича, який мотивував, надихав, учив нас не лише співати, а й поводити себе культурно скрізь, де

був «Журавлик» на концертах. Звісно, це закарбувалося на все життя. Як і гастролі до Німеччини, Вісбадена, адже у 1990-ті роки це було дивиною. Для дівчаток-підлітків це був неабиякий досвід. Іван Нетеча надавав значення кожній хористці. Ми для нього були, як рідні діти. Опікувався всім: від одягу до зачісок. Усе повинно було мати естетичний вигляд.

А Різдвяні свята в «Журавлику» – як життєва молитва на ціле життя. Ми тоді, мабуть, виспівували собі добру долю. Іван Михайлович – людина від Бога. На нього покладала така місія: виховувати дівчат та юнаків у найкращих українських культурних традиціях.

Випускницею «Журавлика» 2005 року була і Оксана Томків. Її оксамитовий голос добре пам'ятають усі любителі класичної музики в місті.

– У колектив народної капели «Журавлик» я прийшла в досить свідомому віці – 13 років. У мене було величезне бажання співати. Після прослуховування Іван Михайлович одразу мене взяв у хор без підготовки. Дуже хвилювалося, як мене сприйме колектив, але

СІМ'Я «ЖУРАВЛИКА»

Польща, Іспанія, Німеччина, Словаччина, Литва, Болгарія і, звісно ж, Україна – гастрольна сімка народної дитячо-юнацької хорової капели «Журавлик» під керівництвом заслуженого працівника культури України Івана Нетечі.

Ольга ЗЬОМКО

Творчими здобутками цього виняткового колективу пишається не тільки рідне Поділля, а й вся країна. Адже за час своєї сорокарічної

діяльності «журавлики» зробили надзвичайний внесок у розвиток хорової музики України та культурно-мистецького поступу зарубіжжя.

1979 року в Кам'янець-Подільській середній школі № 1 розпочав свій творчий злет цей шанований колектив. Почесне звання «Народний хоровий колектив» здобуто у 1990 році. Хор пропагує духовну музику та пісні національно-патріотичного характеру. Вивчаючи твори класичного спрямування, капела популяризує маловідомі народні, стрілецькі, повстанські піс-

ні та іншомовні музичні твори. Різноманітні пісні виконуються здебільшого а cappella. «Журавлик» здійснив запис колядок та щедрівок українською, англійською, німецькою, російською, польською мовами, а також записав 4 концертні програми у фонд Національної радіокомпанії України. Окрім гастролей Європою, колектив активно популяризує хорову культуру, беручи участь у престижних міжнародних та всеукраїнських конкурсах і фестивалях. За останнє десятиріччя найбільш знаковими стали лауреатства у VI Міжнародному фестивалі духовної пісні «Бог є любов», 2009 р., Вранов над Топлой, Словаччина; VII Міжнародних хорових зустрічах «Ciechanovia Cantans», 2010 р., м. Цеханув, Польща; Різдвяному фестивалі під егідою Культурної асоціації «Культури сучасного світу», 2016 р., м. Бургос, Іспанія; XIII, XIV Всеукраїнських конкурсах-фестивалях різдвяних піснеспівів, м. Острогож, 2018 р., I місце, 2019 р., Гран-прі; XVII,

XX Всеукраїнських фестивалів духовних піснеспівів «Від Різдва до Різдва», м. Дніпро, 2010 р., диплом I ступеня, 2013 р., диплом III ступеня; VII Всеукраїнському фестивалі «Наддніпрянські пасхальні піснеспіви», 2010 р., м. Дніпро, диплом I ступеня; I Всеукраїнському конкурсі дитячих і юнацьких хорових колективів «Товтри-2010», м. Кам'янець-Подільський, 2 місце; IX, XI Всеукраїнських фестивалів-конкурсів дитячих хорових колективів «Весняні голоси», м. Тисмениця, 2011 р., диплом III ступеня, 2016 р., диплом II ступеня; VIII, IX, X Всеукраїнських фестивалів-конкурсів «Вишгородська Покрова», м. Вишгород, 2016, 2017 рр., дипломи III ступеня, 2018 р., премія Вишгородського міського голови; XIII Міжнародному молодіжному хоровому фестивалі «Кременецькі хорові вечори «Ave Maria»», м. Кременець, 2018 р.; Всеукраїнському фестивалі духовної музики «Христос рождається! Славімо Його!», м. Ніжин, 2012 р.; VI Все-

українському фестивалі дитячої духовної пісні «О, Мати Божа, Райський Цвіте», м. Київ, 2013 р.; VI, VII Всеукраїнських різдвяних фестивалів «Коляда на Майзлях», м. Івано-Франківськ, 2015, 2016 рр.

За 4 десятиліття діяльності колективу понад 3000 хористів та хористок пишаються своєю участю у творчій діяльності цього унікального колективу. Свого часу у складі «Журавлика» були майстрині академічного, народного, естрадного співу: Олена Лютаревич, Діна Малецька, Наталія Мамчур, Олена Собіщанська, Оксана Томків, Анна Зотьєва, Наталія Горбань, Вікторія Цюпак, Ірина Стасюк, Марина Стасюк, Ольга Возович, Тетяна Городиська, Ірина Чорномиз, Юлія Вишневська, Олена Петрова, Марина Одольська, Наталія Овчарук, Ірина Цюрик, Мар'яна Генік, Мирослава Боднар, Софія Олокіна, Анна Добровольська, Діана Юрейко, Діана-Марія Марчук.

Особливо теплі дружні стосунки склались у «Журавли-

з першого заняття зрозуміла, що потрапила у надзвичайну атмосферу, де люблять співати, поважають і відповідально ставляться до своєї справи. Швидко вивчила репертуар та підтягнула музичну грамоту, мене почали брати на виступи у концертах та поїздках. І це були неперевершені враження, бо «Журавлик» приймали у найкращих концертних залах, храмах і на майданчиках. Глядачі були у захваті від виступів капели, дивувалися, як діти могли так проникливо та чутливо виконувати духовну музику, а вона стала візитною карткою нашого хору. «Журавлик» подарував мені мрію і можливість її здійснити, а віра та підтримка прекрасного керівника Івана Нетечі допомогла у моїх досить непростих починаннях.

А що думають про «Журавлик» сьогоднішні юні «журавлята»? Запитуюмо про це 14-річну Варвару Мамонову, ученицю випускного восьмого класу хорової школи:

– Завдяки «Журавлику» я навчилася дружити по-справжньому, знаходити спільну мову з дітьми різного віку, а ще – працювати в команді. Старші дівчата завжди допомагають молодшим, а коли молодші підростають, то піклуються про інших. Із хором я відвідала багато міст і дізналася чимало нового.

ка» зі зразковим дитячим хором «Щедрик» Стрийської дитячої хорової школи, зразковим хором «Сяйво» Ніжинської музичної школи, Муніципальним чоловічим хором «Каменярь» Стрийського району, хором хлопців та юнаків Мукачівської хорової школи, Вишгородським міським хором «Коралі», народною хоровою капелюю «Зоринка» Тернопільської дитячої хорової школи.

Кожне свято за участі капели «Журавлик» збирає переповнені зали. Доброю традицією у Кам'янці-Подільському стало проведення Різдвяних концертів «журавликами» у храмах міста. Духовна музика хору у сакральній атмосфері храмів створює такий бажаний та по-справжньому благословенний настрій своїм шанувальникам.

Активними творчими успіхами колектив щоразу привертає увагу преси. Тож впродовж сорокарічної діяльності у періодиці міських та всеукраїнських часописів постійно з'являються дописи про успіхи хорової капели. Запис радіопередач для програм «Ранковий формат», «Обрії» На-

А ще – здобула велику українську спадщину пісень, які «Журавлик» вивчає вже 40 років. Дуже вдячна Івану Михайловичу та колективу хору за внесок у розвиток моєї особистості, за розвиток мого таланту, за вміння існувати у великому колективі краплинкою – однією, але дуже цінною.

Із донькою погоджується і мати Валерія Ухіна:

– Ще ученицею шостого класу в 1991-1992 роках я вперше зіткнулася із творчістю «Журавлика» на якомусь черговому концерті в МБК. Була вражена репертуаром і майстерністю колективу, відтоді намагалася не пропускати його виступів. Згодом почала брати на концерти доньку. Різдвяні колядки моєї маленькій Варюшці подобалися особливо. Коли обирали школу, то наявність філії хорової школи не залишила нам жодного сумніву. Варя проявила бажання навчитися співати, як «журавлики». І протягом дев'яти років доня жодного разу не пожалкувала про свій вибір. Величезний репертуар, досконале виконання й майстерність – чимала робота «журавлят» під чутливим керівництвом Івана Михайловича. Дуже радію, що донька набула такого безцінного життєвого досвіду.

ціональною радіокомпанією України, «Музичні горизонталі», «Мистецьке коло» Хмельницькою телерадіокомпанією «Поділля-Центр» також не залишає байдужими поціновувачів духовної, народної та світської музики.

40 років – сотні концертів на Батьківщині та 12 мистецьких поїздок до країн Європи. Численні перемоги, глядацькі аншлаги, всеукраїнські та міжнародні мистецькі проекти – всі ці звершення майстерно заховані за копіткою працею колективу та його засновника й незмінного керівника – заслуженого працівника культури України Івана Михайловича Нетечі, непересічної творчої особистості, патріота України, талановитого Педагога, лідера, генератора ідей, людини великої душі.

Нехай щирі слова, вдячні аплодисменти, перемоги та безцінний творчий досвід надихають на нові звершення колектив, що став гордістю та окрасою міста, утвердив і прославив українську хорову культуру у світі. Високих злетів, наш «Журавлику!» Многих літ!

АРТ-ЛАБОРАТОРІЯ «УКРАЇНЬСЬКА ХАТА – ТАЛАНТАМИ БАГАТА» ВІДЗНАЧИЛА СВІЙ ПЕРШИЙ ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

У святково вбраній акторів залі Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеса Гончара свій перший День народження відзначила арт-лабораторія «Українська Хата – талантами багата».

На запрошення засновників інноваційного проекту Олега та Оксани Олексюк відгукнулися друзі та завсідники арт-лабораторії. Загалом понад 180 шанувальників українського мистецтва взяли участь у святковому концерті. З теплими і дружніми побажаннями привітали засновників та партнерів проекту заступник директора Комунального закладу «Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олеса Гончара» Херсонської обласної ради Галина Шендерук, президент жіночого клубу «Ініціатива» Зоя Бережна та заступник голови Миколаївського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, кандидат філологічних наук Інна Береза.

Згадували грудень 2018 року, коли за вікном світлиці лютував мороз та підступна ожеледиця, а у переповненій вітальні відділу мистецтв панували родинний затишок та життєдайна сила українського мистецтва. Українське слово й українська пісня, українська вишивка та образотворче мистецтво, народна творчість і національна кухня, наснага до відродження української духовності, народних традицій та обрядів об'єднали на 20 засіданнях арт-лабораторії «Українська Хата – талантами багата» понад 2000

шанувальників українського мистецтва з Херсона та Олешківського, Голопристанського, Каланчацького, Білозерського, Каховського, Нововоронцовського, Новотроїцького та Бериславського районів.

Персональні виставки знаних українських художників Володимира Гончаренка, Василя Боженка, Анатолія Бикова та Івана Беліча, виставки української вишивки від народних майстринь Антоніни Теленчак, Людмили Гандзюк, Тетяни Поліваної, Раїси Боженко, заслуженого працівника культури України Наталії Ремішевської, студентів політехнічного технікуму Херсонського національного технічного університету, виставки українського різьбяр-аматора Олега Бантюшевського та художника-аматора Тетяни Кисилінчак, презентації кількох десятків книжкових видань майстрів красном письменства, друк поетичних збірок молодих авторів у серії «Бібліотечка арт-лабораторії «Українська Хата – талантами багата», творчі мандрівки до Каланчака, Великої Олександрівки, Білозерки, Олешок та Нової Збур'ївки – ось неповний перелік зробленого активом арт-лабораторії, яка єднає краян у дружню родину однодумців.

Дякую всім поважним особистостям Херсонщини за тісну співпрацю. На жаль, не всі дійшли до нашого першого святкового відзначення. Наші лави покинула прекрасний журналіст, фотохудожник, чуйна і добра людина Світлана Тараненко. Впевнений, раділи б нашим успіхам відомий український фольклорист, композитор, заслужений працівник культури України Валерій Другальов і відомий український композитор Валентин Стеренок. Хвилиною мовчання усі присутні на урочистостях вшанували пам'ять краян, які відійшли у вічність.

Приємно було дружньою родинною зустрітю свій перший День народження. Щирісірдно дякуємо голові та депутатському корпусу селищної ради Каланчацької ОТГ, голові та депутатському корпусу Новозбур'ївської сільської ради за порозуміння і підтримку, дякуємо нашим партнерам в організації і проведенні свята Товариству української мови (м. Чикаго, США), Херсонській кондитерській фабриці, регіональній дирекції Суспільного телебачення України, Всеукраїнським культурологічним тижневикам «Слово Просвіти» та «Культура і життя», районним багатотиражкам

«Голопристанський вісник», «Каховська зоря», «Сільські вісті», «Придніпровська зірка» та ін.

Народний ансамбль народної пісні «Збурівчанка» Новозбур'ївського СБК (кер. Валентина Єфімова) та народний ансамбль народної пісні «Берегиня» Каланчацької Світлиці бабусі Ліди (кер. Лариса Красікова), народний фольклорний ансамбль «Чулаківна» Чулаківського СБК (кер. Ольга Срібна), народні ансамблі народної пісні «Червона калина» (кер. Ганна Гура) та «Херсонські молодички» (кер. заслужений працівник культури України В'ячеслав Гребенюк) Херсонського обласного Палацу культури, хор української народної пісні «Співочі барви» (кер. Людмила Курченко) та народний вокальний ансамбль «Берези» (кер. Валентина Розум) Херсонського обласного Палацу культури дарували присутнім незабутні українські пісні. Чарували глядачів популярними українськими піснями народний артист України Харис Ширінський та лауреати всеукраїнських конкурсів вокалістів Тетяна Дудкіна, Іван Бурлака, Богдан Палій, Антон Коломієць та Олександра Фендик. Приємно було почути гарні привітальні слова та насолодитися українським співом популярної співачки зі Львова, справжньої зірки української естради Іванки Мудрик та прекрасного співака Азубіке Чиджоке, який вивчив українську мову за допомогою української пісні. Це – приклад для тих, кому «очень тяжело» вивчити державну мову України,

Нижній і чуйний виступ юної зірочки восьмирічної Яни Осокіної чергувався із запальним українським гумором, який подарували землякам старшокласники Комишанської загальноосвітньої школи Віктор Шишко та Андрій Дригваль.

Зворушливий патріотичний виступ театру жестової пісні «Шанс» Херсонського медичного коледжу (кер. Олена Кузнецова), високопрофесійна гра музичного дуєту у складі Юлії Бондаренко (бандура) та Марії Морозової (гітара) та авторська літературно-пісенна композиція гурту «Нефеншуй» додали віри та сил усім присутнім у перемогі людяності та добра. Шануймося! Єднаймося в Українській Хаті, яка талантами багата.

Олег ОЛЕКСЮК,
заслужений працівник культури
України, керівник проекту

НАВКОЛОСВІТНЯ ПОДОРОЖ УКРАЇНЦЯ ЮРІЯ ЛИСЯНСЬКОГО

Антон САНЧЕНКО презентує видання в прес-центрі ІА «Главком»

У прес-центрі ІА «Главком» відбулася презентація книги «Путівні нотатки Юрія Лисянського». Юрій Лисянський – перший українець, нащадок козацького роду – мандрівник морем навколо світу. Він випередив Крузенштерна на два тижні й став першою у Російській імперії людиною, яка здійснила навколосвітню подорож. Книжка його мандрівних нотаток отримала нове народження завдяки Антону Санченку.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Гостями в прес-центрі були: Антон Санченко – моряк, перекладач, упорядник перевидання книжки мандрівних нотаток Юрія Лисянського «Навколосвітня подорож на шлюпі «Нева» (1803-1806)», член журі літературного конкурсу творів на морську тематику «Мателот»; Сергій Гайдук – віце-адмірал, командувач ВМС України 2014-2016 рр., голова Асоціації ветеранів ВМС України; Сергій Шумський – організатор експедиції-2020 «Від «із варягів у греки» княжих часів до сучасної морської України»; Олександр Чудновець, моряк, письменник, голова Київського військово-історичного товариства.

Запрошені гості висловили свої враження від перевиданої через 206 років книги «Путівні нотатки Юрія Лисянського» під назвою «Навколосвітня подорож» про видатного українського мореплавця та поділилися планами конкретних справ для повернення Україні як державі – її морської слави! Перед тим презентація книги успішно відбулась у Національному військово-історичному музеї України.

Зовсім не дивно, що першою російською навколосвітньою екпе-

дицією командували українець і німець. Адже наш земляк – нащадок давнього українського козацько-старшинського роду, і його напарник, Адам Йоганн барон фон Крузенштерн, – нащадок німецького дворянського роду здійснили у 1803-1806 роках першу навколосвітню подорож. Чернігівські Лисянські, з давнього роду яких був Юрій Федорович, обіймали досить-таки високі посади в козацькій адміністрації XVII-XVIII століть, були переважно сотниками. Батько Юрія Лисянського, Федір Лисянський, був писарем у полковій Прилуцькій канцелярії, а потім – у Київській духовній консисторії. Там здобув духовну освіту та висвятився, прийняв сан священника, отож був священником у Ніжинському храмі Івана Богослова. І Юрій Федорович Лисянський народився вже у Ніжині в 1773 році.

Двоє юнаків – Лисянський і Крузенштерн – приятелювали ще з юнацьких років, із часів кадетського корпусу в Кронштадті, де обидва навчалися, а, довідавшись про видатних мореплавців Фернандо Магеллана, Васко да Гама, Жана-Франсуа де Лаперуза та інших, вони почали марити Світовим океаном, і навіть збиралися подати заявки для участі в першій навколосвітній експедиції – на чолі з капітаном першого рангу Григорієм Муловським, яка готувалася в той час. Однак планам завадила нова війна зі Швецією, що розпочалася у 1788 році... Тож закінчення навчального закладу відбулося достроково, бо країні терміново були потрібні гардемарини. 15-річний Юрій, який за визначні успіхи у навчанні напередодні тих подій одержав звання унтер-офіцера (а через два роки за особисту мужність і професіоналізм – звання мічмана), і на три роки старший Іван потрапили до складу Балтійської військової ескадри. А потім уже було стажування на англійських військових кораблях. Ця честь випала шістнадцятьом кращим флотським офіцерам, зокрема й Юрієві Лисянському. Він одержав призначення на фрегат «Луазо», що брав участь у бойових діях проти Франції. І його, молодого офіцера, який блискуче показав себе у морських баталіях, навіть було представлено першому президентові США Джорджу Вашингтону! «Не було на світі величнішої людини за цю. Простота її життя і доброзичливість у спілкуванні вражають і ди-

Справа-наліво: Антон САНЧЕНКО, Сергій ГАЙДУК, Сергій ШУМСЬКИЙ, організатор експедиції-2020 «Від «із варягів у греки» княжих часів до сучасної морської України» та Олександр ЧУДНОВЕЦЬ, моряк, письменник, голова Київського військово-історичного товариства під час презентації книги в прес-центрі ІА «Главком»

вують», – це уривок з листа Юрія до брата Ананія.

Перебуваючи за кордоном, Юрій Лисянський багато подорожував – відвідав Південну Африку, Індію та Америку. Під час перебування в Англії капітан самотужки вивчив англійську мову, яку знав досконало і навіть перекладав з англійської книжки! 1803 року в Петербурзі він видав у власному перекладі книгу Джона Клерка «Движение флотов». І вже згодом, у 1803-1806 роках, разом з Крузенштерном Юрій Лисянський здійснив першу в історії тодішньої Росії навколосвітню подорож на кораблях «Нева» та «Надія». Саме «Невою» командував наш видатний земляк. Лисянський дуже високопрофесійно проявив себе ще під час підготовки до цієї навколосвітньої експедиції: 1802 року саме на нього, компетентного у цій справі, було покладено завдання закупити судна. Він, не гаючись, рушив до Гамбурга, звідки написав Крузенштернові, що перебуває «в трудах даремних. Тут нема жодного судна, яке годилося би для нашої експедиції, й тому я маю намір їхати в Англію».

А через півроку Кронштадт зустрічав два вітрильні шлюпи найновішої конструкції, збудовані на Темзі, – з мідним кріпленням та обшивкою: 16-гарматний «Лендр», який перейменували на «Надію», і 14-гарматну «Темзу», що одержала назву «Нева». Зрозуміло, кораблі мали найсучасніше на той час астрономічне, навігаційне та фізичне обладнання. Отож своїм успіхом експедиція значною мірою завдячує профе-

сійним якостям Юрія Федоровича. Існує версія, що Юрій Лисянський мав усі шанси стати головним у подорожі, адже він мав вище звання, ніж його друг. Але виникла ситуація: Крузенштерн на цей час одружився, у нього була молода дружина й народилася дитина... А керівнику експедиції платили більше. Тож Лисянський просто по-дружньому поступився Крузенштерну, хоча був старшим за званням і кваліфікацією.

І все ж першим навколосвітнім мореплавцем став саме Лисянський. Він за 140 днів пройшов маршрут без заходу в порти, фактично обігнувши всю Африку. Це був на той час серйозний рекорд! Завдяки йому Лисянський увійшов в історію як «тричі перший»: перша навколосвітня подорож, перший без заходу в порти перехід і перший відкривач острова, який досі не був позначений на жодній карті світу, – Лисянський відкрив острів, який названий його ім'ям. Це один із Гавайських островів – острів Лисянського, адміністративна територія Сполучених Штатів Америки. Американці зберегли назву острова, шанують Лисянського як першовідкривача.

Українець Юрій Лисянський закінчив експедицію 5 серпня 1806 року – на два тижні раніше, ніж Іван Крузенштерн! Під час цієї подорожі було здійснено важливі для тогочасної науки дослідження. Вперше у світі визначено температуру води на глибині 400 метрів, взято відомості про її прозорість і питому вагу на різних глибинах;

вивчено припливи і відпливи; визначено широту й довготу багатьох географічних об'єктів. Юрій Лисянський зібрав матеріали про життя, побут та звичаї туземців Гавайських островів. Було здійснено не лише географічні відкриття (їх налічують 13, зокрема, і значні: існування міжпасатних протитечій в Атлантичному і Тихому океанах), а й так звані «закриття»: на старовинних мапах виявилось безліч міфічних географічних об'єктів, яких насправді не існувало.

Нагородили героїв, керівників навколосвітньої експедиції, які, безсумнівно, здійснили справжній подвиг, по-різному... Після закінчення експедиції друзі одержали звання капітанів другого рангу, ордени Святого Володимира, по 1000 рублів премії й довічні пенсії. Після цього їхні шляхи розійшлися: Крузенштерн згодом отримав звання віце-адмірала, а пізніше – адмірала, майже півтора десятка років очолював Морський кадетський корпус і водночас був членом Адміралтейської колегії. Лисянський деякий час командував одним із кораблів Балтійського флоту і, не сподіваючись на підвищення по службі, у званні капітана першого рангу вийшов у відставку. Річ була в дворянському титулі: Іван, попри те, що писався Федорович, успадкував від батьків і баронський титул. А Юрій був сином протоієрея церкви Іоанна Богослова (його батько, маючи шляхетне походження, не міг за тодішніми правилами бути священнослужителем і дворянином водночас). Право на титул втрачали і його діти, через

що мали труднощі все життя... Зокрема, Юрій Федорович, якому було даровано дворянство лише в 54 роки, так і не реалізував повністю свого величезного професійного досвіду. Однак мрію Юрія Лисянського стати адміралом здійснив пізніше його син Платон. На відміну від Крузенштерна, свої путівні нотатки йому довелося видавати власним коштом після 6 (!) відмов адміралтейства за нехитрий «малоросійський стиль» їх написання. Німецьке лобі в Петербурзі на той час уже остаточно перемогло українське. Для видання Юрієві Лисянському разом з братом довелося продати батьківську маєтність у Ніжині...

На малій батьківщині першого українського капітана-навколосвітника в Ніжині в Музеї рідкісної книги можна побачити виставку, яка розповідає про життя і діяльність Лисянського, побачити книги, подаровані мореплавцем міській бібліотеці. Це – «Движение флотов» Джона Клерка в перекладі Лисянського і двотомник, виданий знаменитим мореплавцем «Путешествие вокруг света на корабле «Нева». Книгу надруковано коштом самого Юрія Федоровича Лисянського, вийшло лише 200 примірників. А в 1814 році англійці перевидали книжку Лисянського в авторському перекладі, і їх теж можна бачити в експозиції, як і величезний атлас із картами, на яких змальовані географічні відкриття Юрія Федоровича. І є мрія – створити в Ніжині музей, присвячений Юрію Лисянському. Зараз дискутується лише питання, де його розташувати – в тому будинку, де був народжений Лисянський (зараз там – архів, який, на жаль, немає куди відселити). Пропонується зробити музей на базі Музею рідкісної книги, й ініціатори майбутнього музею хочуть виготовити і гарну якісну модель корабля «Нева», на якому плавав Юрій Лисянський.

Але зараз найголовніше те, що через 206 років нарешті перевидали «Подорож навколо світу на кораблі Нева» Лисянського у видавництві «Темпора» та відбувся перший конкурс української морської прози імені Юрія Лисянського. Цей конкурс називається «Мателот». А ще в різних місцевостях України відбуваються щорічні «Науково-дослідні експедиції» з вивчення історії вітчизняного мореплавства! Тож Україна поступово повертає собі власну історію морської держави та її видатних героїв.

МУЗИКА БОРИСА ЛЯТОШИНСЬКОГО Є КЛАСИЧНОЮ

До 125-річчя від дня народження

Борис Лятошинський

У січні 2020 року минає 125 років від дня народження Бориса Миколайовича Лятошинського – класика української музики ХХ століття, видатного педагога і музично-громадського діяча. Народився він у місті Житомирі 3 січня 1895 року в інтелігентній сім'ї: батько був учителем і науковцем, працював директором гімназії, мати досить добре грала на фортепіано і співала.

Батьки приділяли багато уваги розвитку й вихованню сина. У нього рано виявилися музичні здібності. Він навчався гри на скрипці та фортепіано.

Після закінчення гімназії у 1913 році юнак вступає до Київського університету на юридичний факультет, а також готується до вступу до Київської консерваторії, яка була відкрита того ж року. Вступ до музичного закладу (паралельно з університетом) у клас композитора Рейнгольда Моріцовича Глієра визначив подальшу долю Лятошинського як музиканта-професіонала. Цього ж року до консерваторії у клас Р. Глієра вступив також Л. М. Ревуцький. Навчання Лятошинського тривало п'ять років і завершилося у 1919 р. Із студентських робіт Б. Лятошинський до списку своїх творів зарахував два: симфонію № 1 і перший струнний квартет, оскільки він був дуже вимогливим у оцінках своєї музики.

Після закінчення консерваторії Лятошинському було запропоновано посаду викладача музично-теоретичних предметів у цьому за-

кладі. З того часу і до кінця життя він не залишав педагогічної праці в цьому вищому навчальному закладі. За багаторічну роботу у його композиторському класі навчалися і закінчили повний курс такі митці: Г. Таранов, І. Белза, І. Шамо, М. Фролов, Ю. Щуровський, Л. Спасокукоцький, Р. Верещагін, Л. Грабовський, В. Сільвестров, М. Полоз, Леся Дичко, Є. Станкович, І. Карабиць та ін. У класі Б. Лятошинського також навчалися і музикознавці, назвемо, зокрема, Н. Магусевич, Т. Тер-Ованесова (Бондаренко).

Активна композиторська праця Бориса Миколайовича розпочалась з початку 1920-х років. Це досить велика кількість романсів на поезії різних авторів, другий і третій струнні квартети, тріо для фортепіано, скрипки й віолончелі, соната для скрипки; в це десятиліття було створено кілька оркестрових творів та низку фортепіанних композицій.

Серед фортепіанних творів назвемо дві сонати, баладу та цикл «Відображення» (сім п'єс). Зараз коротко зупинимося на сонаті № 1 для фортепіано, яка була написана у 1924 р. Твір одночастинний. Він звучить 9 хв. 18 сек. В основі твору сонатне алегро. Головна партія, якою починається твір, напружена, драматична. Вона розгортається кількома хвилями. Спочатку дається тричастинна побудова: а-б-а1. Вони звучать як фази розвитку: а – драматичний початок (0 хв. 02 сек. – 0 хв. 20 сек.), б – лірична, просвітлена середина (0 хв. 20 сек. – 0 хв. 52 сек.), а1 – динамізована реприза (0 хв. 53 сек. – 1 хв. 14 сек.). Потім дається розвиток, напруження зростає (1 хв. 15 сек. – 1 хв. 46 сек.).

Сполучна партія лірична, спокійна. Тут композитор використав високий регістр і світлі тембри фортепіано (1 хв. 47 сек. – 2 хв. 19 сек.). У сполучній партії використано остінато. Побічна партія також витримана в просвітлено-ліричних тонах. Тут багато високого регістру (2 хв. 20 сек. – 3 хв. 18 сек.). Коротка заключна партія будується на інтонаціях головної. Вона невелика (3 хв. 18 сек. – 3 хв. 24 сек.).

Розробка починається пульсуючим ритмом, рухом вперед, динамікою розгортання. Цей розділ (3 хв. 25 сек. – 4 хв. 07 сек.) відокремлений від наступного також драматично, але дещо іншого, більш драма-

тично «розспіваного» (4 хв. 07 сек. – 5 хв. 22 сек.). За ним іде третій розділ розробки – передікт до репризи (5 хв. 23 сек. – 6 хв. 06 сек.), який також, як і перший, витримується на пульсуючому органному пункті.

Реприза починається із сполучної партії, яка витримується у ліричному ключі. Вона сприймається як просвітлено-ліричне затишся (6 хв. 07 сек. – 6 хв. 43 сек.). Потім вступає головна партія в таємниче-приглушених тонах. Далі вона активізується й стає динамічною (6 хв. 44 сек. – 7 хв. 23 сек. і 7 хв. 24 сек. – 8 хв. 14 сек.). Побічна партія світла, лірична, хоч невелика за обсягом (8 хв. 15 сек. – 8 хв. 27 сек.). А далі вступає заключна партія, що побудована на інтонаціях головної (8 хв. 27 сек. – 9 хв. 18 сек.). Так експресивно, напоористо завершується соната № 1 для фортепіано Б. Лятошинського. Ця соната є цікавим зразком експресивної музики Б. Лятошинського першої половини 1920-х років.

У середині цього ж десятиліття композитор робить вагомі кроки в оркестровому та оперному жанрах. Він у 1926 році пише дуже важливий симфонічний твір – «Увертюру на чотири українські народні теми». Твір було відзначено на Всеукраїнському конкурсі першою премією (разом із Симфонією № 2 Л. Ревуцького). Це була вагома творча заявка, це – визначне досягнення української симфонічної музики. Тут композитор творить образний зміст, пов'язаний з епосом, героїкою далеких історичних часів, з Київською Руссю. У творі розкрито образи героїчного війська Київської держави, а також побут княжого палацу тощо.

Якщо забігати трохи вперед, то зазначимо, що у Б. Лятошинського є кілька творів на історичну тематику. Це – опера «Золотий обруч» (за твором І. Франка) про боротьбу українського народу проти навали татаро-монголів у XIII ст. та симфонія № 5, яка за змістом близька до «Увертюри на чотири українські народні теми». У цій симфонії композитор використав інтонаційно-ритмічні та жанрові особливості билин.

У 1930-ті роки Борис Миколайович написав симфонію № 2, оперу «Щорс», «Урочисту кантату» на слова М. Рильського, музику до те-

атральних вистав та кінофільмів, низку романсів, обробок українських народних пісень для голосу з фортепіано та інше. В 1936-1937 роках Лятошинський працював над оркестровкою опери М. Лисенка «Тарас Бульба» та іншими творами. В роки війни 1941-1945 років Лятошинський перебував у евакуації у Саратові. Крім викладацької роботи, він брав участь разом з іншими українськими поетами і артистами у радіопередачах Радіостанції імені Т. Шевченка, яка транслювала своє мовлення на окуповану фашистами Україну. Це мовлення було боротьбою з ворогом, воно наближало перемогу, прискорювало звільнення українських земель і українського населення. Найважливіші твори Лятошинського: «Український квінтет», четвертий струнний квартет, ряд фортепіанних прелюдій тощо.

Повоєнний період творчої діяльності Б. Лятошинського охоплює двадцять два роки (1945-1968). Митець працює з потроєною енергією. В його доробку три симфонії № 3, № 4, № 5, симфонічні поеми «Гражина», «Воз'єднання», концерт для фортепіано з оркестром «Слов'янський», «Лірична поема» (присвячена Р. Глієру) та ін. Автору цих рядків доводилося бути на багатьох авторських концертах композитора, починаючи з 1957 року. Перелічені вище симфонічні твори – це українська класика ХХ ст.

Другим дуже важливим жанром була хорова музика без супроводу Б. Лятошинського. Починаючи з кінця 1940-х років, він пише хори на поезії Т. Шевченка, О. Пушкіна, М. Рильського, А. Фета, І. Буніна та інших. Це була ще одна творча вершина композитора. Крім того, митець пише романси, обробки українських народних пісень для голосу з фортепіано і для хору без супроводу.

Б. Лятошинський – народний артист України, лауреат Державної премії імені Т. Шевченка й інших державних премій та нагород. Музика Бориса Миколайовича Лятошинського продовжує звучати і радувати слухачів. Її продовжують вивчати, виконувати, інтерпретувати. Вона міцно увійшла в золотий фонд нашої музичної спадщини.

Уже вдруге в Маріупольській музичній школі № 4 (с. Сартана) пройшла презентація нової книги легенд і казок для дорослих та дітей «Дороги долі. Чисті криниці» Анастасії Папуш. Ілюстраторами книги стали учні художнього відділу школи та педагог Надія Богадиця.

Сучасну літературу греків Приазов'я неможливо уявити без поетичної творчості Анастасії Папуш

ТВОРЧИЙ ТАНДЕМ

(в заміжжі Андреевої). Народилася Анастасія в 1953 році в багатодітній родині грецького поета Дмитра Савича Папуша і його дружини Ольги Миколаївни. З дитячих років увібрала вона невибіркову красу поетичного слова і щемливу любов до рідної землі. Вірші Анастасії відрізняє тематичне і стильове різноманіття, вони мелодійні, ліричні, наповнені змістом і почуттями. Її називають поетом-філософом за самотність поезії, вражаючу образність, багатство барв і невідому щирість. Свої авторські твори Анастасія представляла читачам на сторінках періодичної преси, в колективних збірниках «Моя Еллада – Україна», «Недоспівана пісня Тамари Каци», «Слово рідне», «Маріуполь в сузір'ї Ліри».

Вона – автор чотирьох поетичних збірок: «На дорогах земних» (2001), «Ненаглядне моє» (2004), «В очах Вічності» (2011) та «З небесних берегів» (2014).

З 2016 року Анастасія Папуш – член Спілки письменників України.

Музична школа № 4 працює з 1971 року (через рік школі виповниться 50 років). Директором школи від дня відкриття і до 2017 року був Михайло Михайлович Лафазан, заслужений працівник культури України. Діти навчаються за 13 спеціальностями – фортепіано, скрипка, віолончель, гітара, бузькі (грецький інструмент), баян, акордеон, труба, кларнет, флейта, саксофон, сольний та хоровий спів. З 2006 року працює художній відділ. Учні вивчають живопис, малюнок, композицію, скульптуру, історію мистецтва. Дуже розвинуто декоративно-прикладне мистецтво.

У 2017 році Анастасія Папуш запропонувала спільний проєкт – письменник пише, учень малює. І в нас усе вийшло. Презентація першого проєкту «Є КВІТИ...» відбулася на початку 2018 року. Це було справжнє

свято, в залі був аншлаг. Кожна дитина, яка взяла участь у проєкті, отримала у подарунок книгу від Анастасії. Вся ця атмосфера дуже вплинула на авторку. І з'явився другий проєкт – «Дороги долі. Чисті криниці». Викладачі та учні художнього відділу із задоволенням прийняли запрошення, і почався творчий процес. Для дітей – це спроба реалізувати свої навички та майстерність у живопису, графіці. Ми не знаємо, але, може, у май-

бутньому хтось з наших учнів стане відомим ілюстратором. І все це завдяки співпраці з Анастасією Папуш. Її книги наповнені не простим змістом, а добром, теплом і любов'ю до людей. Працювати з Анастасією Дмитрівною – одне задоволення. Її енергії, оптимізму і бажанню творити можна тільки позаздрити.

Вікторія ОЛЬХОВА,
директорка Маріупольської музичної школи № 4

МУЗИЧНИЙ ГУМОР ВІД ПЕТРА АНДРІЙЧУКА

***

У театрі чоловік звертається до дами, яка сидить перед ним:

– Будьте люб'язні, зніміть свого капелюшка. Я прийшов сюди дивитися спектакль, а не розглядати ваш головний убір. Мені зовсім не видно сцени. Весь зал регоче, а я сиджу, мов глухонімий.

– А ви слідкуйте за моїми плечима. Коли побачите, що вони трясуться, – смійтесь і ви.

***

Репетиція.

– Якийсь дивний акцент у цього співака. Звідки він? – запитує оркестрант сусіда.

– Думаю, з ресторану.

***

Безробітний співак вкотре у безнадії повертається додому. Відчиняє двері, а там... повний безлад, красуня-дружина лежить в істерії на ліжку у порваному одязі і в синцях.

– Боже! – вигукує він. – Що трапилося?

– Дорогий, – простогнала вона, – я боролася, боролася, але він...

– Хто цей негідник, хто? Скажи, я його вб'ю!

– Агент з найму артистів...

– Нарешті!.. – обличчя чоловіка просвітліло. – Він хоча б встиг сказати, що мені пропонує?

***

Усю вечірку співак вихвалявся своїми успіхами, чим добряче набрид товариству. А коли почав верзти, як у вісімнадцять років лікарі заборонили йому палити, щоб нікотин не нашкодів розумовим здібностям, – терпець в одного з гостей таки увірвався:

– То чого ж ти їх не дослухався?

***

Композитор:

– Чи можу я поговорити з редактором?

– На жаль, ні, його немає, – відповіла секретарка.

– Як немає? Я хвилину тому бачив його у вікні.

– Так, але він вас побачив раніше.

***

Композитору рекомендують подати в суд на колегу за відвертий плагіат.

– Ні, цього робити не можна, – відповів той. – Це було б жорстоко – відбирати у каліки милиці, без яких він і кроку ступити не може!

***

Відомий політик прослуховується у знаменитого професора вокалу. Прощаючись, запитує:

– Як ви гадаєте, якщо я покину політику і повністю присвячу себе співові – це буде мій правильний крок?

– Це буде лише півкрок. Так само вам слід вчинити і зі співом.

***

Перше січня. Домовласник, не стримуючи гніву, накидається на квартиранта:

– Послухайте, генію! – Хоча б цього року ви сплатите мені борг

за житло?

– Вибачте, нічого конкретного сказати не можу, – спокійно відповідає той, адже я – композитор, а не пророк.

***

Критик написав гостру статтю про твір приятеля-композитора, а йому відправив листа: «Дорогий друже! Напевне, ви уже прочитали мій відгук про ваш твір. Маю надію, він не стане приводом для розриву наших добрих стосунків».

Композитор відповів у тому ж тоні: «Люб'язний друже, найперше, що я зроблю при зустрічі, це розіб'ю вам носа. Сподіваюся, і це жодною мірою не вплине на наші дружні стосунки».

***

Зустрілися дві примадонни.

– Ти читала, що цей ідіот-критик написав про мене?

– Не звертай на нього увагу – він, мов пауга, повторяє те, що кажуть інші.

***

З розмови критиків:

– Ти чув, що композитор Петренко зламав ліву ногу?

– Цікаво... І чим він тепер буде писати?

***

Кишеньковий злодій на концерті піаніста-віртуоза шепоче приятелеві:

– Не розумію! Як можна з такими вправними пальцями переводити час на музику?

***

Композитор з Техасу телефонує своєму нью-йоркському приятелеві:

– Привітай мене, я завершив нову оперу!

– Як називається?

– «Травіата».

– Жартуєш?! Ти що, ніколи не чув про Верді?

– Та чув! Мені уже казали про цього хлопця, коли я написав «Отелло».

